

Nr. 42
(348)



16-22 octombrie 1996

**Portret de politician:
REMUS OPRÎȘ** pag. 8

**1956 – REVOLUȚIA
DIN UNGARIA** pag. 12-13

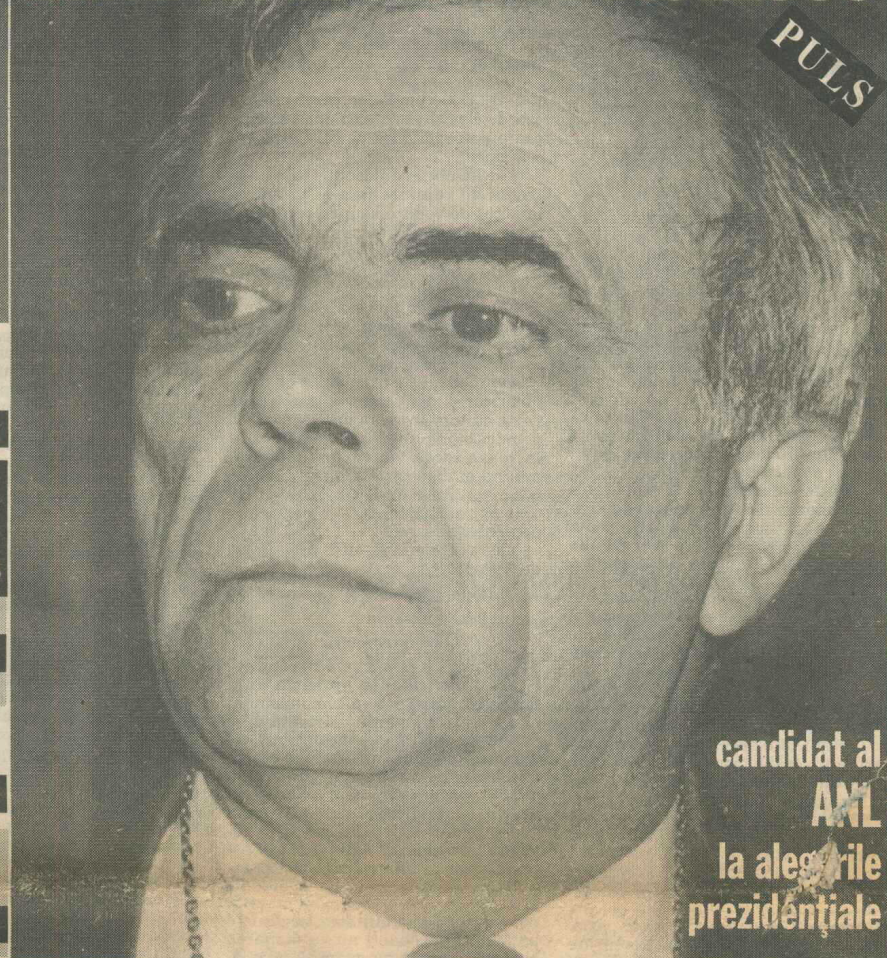
**EMIL HUREZEANU –
Un regim sovietic** pag. 3

**SILVIU BRUCAN văzut de
MIHAI DIM. STURDZA** pag. 15

**70 de ani de la constituirea
PNT** pag. 7

Interviu cu NICOLAE MANOLESCU

PULS



candidat al
ANL
la alegerile
prezidențiale

Am stăruit atît de mult asupra corespondenței de acum 7 luni dintre Lorne Craner, președintele Institutului Republican Internațional (IRI), și Alfred Moses, ambasadorul SUA la București, pentru că în ea se confruntă două puncte de vedere opuse de a înțelege realitatea politică românească, pe care le-am întîlnit, în acești ani, nu doar în presa și la cancelariile occidentale, ci, foarte frecvent, chiar aici, în mass-media românească, în mediile politice autohtone, în disputele noastre colegiale etc. Analiza lor mi s-a părut necesară mai ales pentru că în ambele puncte de vedere (este drept, în proporții sensibil diferite) se pot întîlni adevăruri și falsuri, datorate unor stereotipuri ale gîndirii comune, circulînd de altfel și în cercurile jurnalistice ori ale liderilor de opinie.

Cît privește activitatea diplomatică din acești ani a ambasadorului Moses, se cuvine subliniat că ea nu a însemnat doar sprijinirea președintelui Iliescu și a partidului de guvernămînt și, în nici un caz, ignorarea intereselor României, așa cum poate au fost înclinați să creadă parte din cititorii presei române, după articolele care se întrebau: „Alfred Moses – agent PDSR?”.

O astfel de opinie, dacă există, este evident ne-dreaptă.

Pentru că evidentă a fost în acești ultimi ani ameliorarea politicii externe a României, teren aflat în afara sau, mai bine zis, deasupra intereselor de partid, așa cum și liderii partidelor de opoziție au afirmat-o și au și demonstrat-o de cite ori a fost cazul, ultima oară cu ocazia obținerii Clauzei.

Și așa cum pentru reforma economică și instituțională, pentru alinierea legislației românești la cea europeană, voința politică a Puterii din România fiind inconsecventă și insuficientă, au contat în acești ani îndemnul și controlul instituțiilor occidentale, de la Banca Mondială la Consiliul Europei, de la Fondul Monetar Internațional la Parlamentul European etc., în semnalele pro-vestice (inconsecvente și insuficiente, și aici) pe care le-a emis Puterea de la București, au contat eforturile, prea puțin măturisite, prea puțin mediatizate ale cancelariilor și diplomaților occidentali.

Printre aceștia, ambasadorul Moses, a cărui eficacitate a fost indiscutabilă și în obținerea Clauzei, și în încercarea (din păcate, însă, prea tîrzie, după atîtea greșeli de politică internă și externă) de a forța intrarea României pe lista admișilor în NATO. De asemenea (ca și reprezentantul OSCE, înaltul Comisar pentru Minorități Naționale, Max van der Stoep), ambasadorul Moses se numără printre cei ce au contribuit la realizarea Tratatului de bază româno-ungar, considerat unanim la această oră un punct important pe tabla de marșaj a României. Despre îndemnul său repetat, adresate atît Bucureștiului cît și Budapeștei, ambasadorul Moses vorbește în interviul apărut în „22”, nr. 18, din 1 mai 1996: deci cu două luni înainte de „Declarația

**GABRIELA
ADAMEȘTEANU**

V

Șanse egale?

de la Budapesta”, care a grăbit lucrurile, prin riscul unei posibile instabilități regionale pe care Tratatul româno-maghiar a corectat-o cu promptitudine.

Este evident pe de altă parte că nu poți face promoția unei țări, făcînd o rea publicitate celor aflați la conducerea ei. Un lucru pe care l-au înțeles și factorii responsabili din Opoziție, înțelegînd importanța acestor ani, cînd fostele țări socialiste sînt antrenate într-o competiție greu de negat. De aici opțiunea lor pentru ca politica externă să devină un teren de joc comun, cu toate faultările (previzibile de altfel) ale celor din echipa Iliescu.

Mă refer aici în primul rînd la președintele CDR, Emil Constantinescu, care din acest motiv a și fost contestat, uneori, pe nedrept, după opinia mea, uneori chiar și în paginile revistei noastre. Dacă cineva ar inventaria însă acum toate luările sale de poziție în cazurile de politică externă (dar

cine are timp și chef să se uite în urmă, în această țară?), ar avea surpriza să constate că timpul i-a dat dreptate președintelui CDR: Tratatul cu Ungaria a fost semnat chiar cu precizarea sugerată de el pentru Recomandarea 1.201, Tratatul cu Rusia, pregătit pentru sosirea lui Primakov din această primăvară, nu trebuia semnat etc.

Felul în care gesturile de solidaritate ale liderilor Opoziției în privința obiectivelor majore ale politicii externe românești au fost cu consecvență negate ori interpretate cu rea-voință de echipa președintelui Iliescu pune, bineînțeles, sub semnul întrebării posibilitatea de colaborare ulterioară, după 3 noiembrie, a CDR cu PDSR. Nu oficialii americani sînt însă vinovați de derivatele oficialilor români. Într-un interviu important cu Daniel Fried, director pentru Europa Centrală și de Est în Consiliul Național de Securitate al SUA, așadar succesorul lui Richard Schifter (și inexplicabil trecut cu vederea în cadrul largii discuții purtate în presă), apărut în revista „22”, nr. 37/3-9 iunie 1996, acesta a ținut să specifice, chiar înainte să se fi votat Clauza în Congresul american, că ea este dată „pentru România, nu pentru președintele Iliescu”.

Din păcate, știind foarte bine acest lucru, știind foarte bine și cite promisiuni se făcuseră de la nivelul diplomației românești că nu se va specula obținerea Clauzei pentru avantaje electorale, președintele Iliescu nu și-a putut învinge ostilitatea viscerală față de Opoziție și a preferat să-și calce cuvîntul dat și să intre în situația jenantă din care n-a ieșit decît dînd o altă declarație decît cea inițială. Un guvern al Opoziției cu președintele Iliescu are cele mai proaste auspicii. E drept însă că ultimele sondaje dau speranțe că se va înfăptui adevărata „schimbare în bine”, schimbarea integrală a regimului Iliescu.

Revenind însă la felul în care ambasadorul Moses vede realitățile românești în corespondența mai sus amintită, n-ai cum să nu înregistrezi lumina prea roză proiectată asupra guvernului Văcăroiu și a politicii sale reale, antireformiste, așa cum a arătat și Andrei Cornea în articolul său din revista „22”, numărul 39. Un aspect pe care acesta nu l-a mai menționat, dar la care ar merita să ne oprim este independența presei.



Stimată redacție,

Nu-mi dau seama dacă – sau în ce măsură – are importanță părerea unor ne-specialiști, dar – cred eu – politicienii de toate culorile ar trebui să fie, în momentul de față, cât se poate de atenți la opiniile celor mulți, ne-implicați altfel decât prin votul pe care îl vor acorda. Acest vot va fi girul acederii politicienilor către activitatea pe care doresc să o desfășoare. (...)

Este inutil, ba chiar dăunător, să se folosească spațiul pus la dispoziție de televiziune – de exemplu – pentru ținerea unor discursuri irelevante, expunând generalități, pe care puținii lectori ascultători le receptează cu lehamite, iar cei mai mulți nu le ascultă deloc. Propaganda electorală trebuie făcută între oameni, acolo unde sînt necazuri și unde li se poate arăta că există alternativă. Astfel de momente ar trebui filmate și prezentate drept clipuri publicitare politice.

Singura modalitate de expunere a opțiunilor, a modului de a vedea implicarea statului în problemele populației, este discuția liberă, este bătaia verbală; aceasta poate capta atenția celor care, de altfel, nu acordă deloc gir politici. Dar – atenție! – violența verbală este receptată total negativ, ca o neputință, ca fiind singura armă a celui care duce lipsă de reale argumente convingătoare.

Și – mai mult – contează să fie ascultat punctul de vedere al adversarului, iar intervențiile trebuie făcute cu multă înțelepciune, cu calm, pentru a nu transforma un adversar în dușman. Astfel de emisiuni TV ar putea capta interesul celor care în momentul de față privesc politica și politicianismul nu numai cu indiferență, ci chiar cu aversiune.

O problemă deosebită, la rezolvarea căreia puteți contribui cu mult succes, este statutul deosebit pe care îl are, sau ar trebui să-l aibă, parlamentul. De ce oare populația nu are încredere în Parlament, ba chiar unii îl taxează – fără supărare, relatez doar! – drept adunătură de profitori, proști, bandiți etc.?

Dacă, din 6 persoane cite numără familia mea, doar eu am urmărit, din cînd în cînd (dacă n-au fost filme sau meciuri interesante pe alte canale), emisiunea „Viața parlamentară”, care de multe ori mi-a amărît viața (personală), atunci, făcînd un calcul aritmetic simplu: 1/6 din 18 milioane = 3 milioane, este clar că Parlamentul nu are șanse de a fi considerat ce trebuie să fie: vocea poporului în susținerea legilor de organizare a societății.

Ar fi deosebit de utilă o campanie susținută, la nivelul tuturor mijloacelor de comunicare, pentru explicarea locului, rolului și importanței corpului legiuitor în viața țării, deci puțină teorie. Să avem în vedere că nicăieri, la noi, nu s-a făcut și nu se face educație în acest sens (poate doar în gimnaziul actual, cite puțin), iar legile au fost, de-a lungul anilor, și sînt în continuare eludate de cei „ișteți”, fără scrupule.

Cum s-ar putea desfășura o astfel de campanie? Mai întîi, trebuie invitate personalități care nu sînt parlamentari și care să discute atît din punct de vedere istoric, cît și din cel al vieții moderne, contemporane, despre importanța existenței Parlamentului, despre modul în care un parlamentar trebuie să-și desfășoare activitatea, ca și despre calitățile pe care trebuie să le aibă ca persoană, ca membru al societății. (...)

Apoi, de invitat la discuții parlamentari care nu și-au pătît în nici un fel reputația, care să fie capabili să susțină o discuție, să dea o replică interesantă și chiar amuzantă (de ce nu?), să răspundă frumos și documentat, clar și convingător la întrebări. Ar fi cea mai potrivită cale de a-și face

propagandă electorală eficientă.

Dacă îmi permiteți, aș enumera cîteva personalități care merită a fi contactate mai des:

– d-l Octavian Paler, care vorbește atît de clar și pe înțeles, încît oricine poate percepe ideea pe care vrea s-o comunice;

– d-l Gabriel Liiceanu, care n-ar trebui să renunțe la a-și promova punctul de vedere asupra societății, chiar dacă nu va fi admis în Consiliul de Administrație al TVR;

– d-l Andrei Pleșu, pe care nu l-am mai auzit deloc la TV;

– d-l H.-R. Patapievici, care trebuie să aibă ceva de spus și celor mulți;

– și alții alții, capabili, pe care dv. îi alegeți atît de bine.

O problemă de prim ordin ar fi popularizarea, dar poate veți găsi o cale, poate cititorii dv. – un mic segment al populației, de altfel, dar răspîdit în întreaga țară – vă vor putea ajuta, punînd la dispoziția acestora al căror interes a rămas încă viu, materialele – neapărat interesante! – pe care le veți publica.

Cu multă stimă, cititoarea dumneavoastră,

Loghin Mușata, Suceava, 01.03.1996



Stimați redactori,

Resimt ca o necesitate stringentă apariția unei „Cărți albe a comunismului în România”, urmată de o dezbateră publică și o mediatizare corespunzătoare. Structurată pe economie, legislație, viață socială, drepturile omului, cultură etc., ar fi un remediu pentru „nostalgici”, o „măsură” pentru demantelarea sistemului comunist totalitar, și chiar ar lumina cîteva aspecte surprinzătoare din legislația actuală care, iată, reînvie elemente ale statului de care credeam că am scăpat în 1989. Mentalitatea comunistă persistă și probabil nu va dispărea niciodată, dar să încercăm să nu o lăsăm a ne domina. Cred că acum ar trebui să se mute accentul, în discursul politic, de pe latura civică pe latura economică. După cum remarcă d-l Gabriel Liiceanu într-o emisiune „Linia întîi”, omul simplu nu percepe libertatea ca pe o necesitate. El repetă mecanic frazele despre independență, suveranitate, cu care a fost bombardat atîția ani, fără a le asocia cu viața proprie. Oamenii trebuie să-și amintească modul în care au fost „legați” de stat, pentru a putea percepe și impune ca instituțiile statului să fie un sprijin pentru fiecare – și nu un adversar. Deși a fost exclusă proprietatea particulară, oamenii nu au fost „egalizați” de comunism, ci doar s-au răsturnat ierarhiile modelate natural în timp și s-au alterat criteriile de evaluare. Bineînțeles că totul a fost ascuns. Trebuie spulberat mitul locului de muncă asigurat, pentru că se ajunseser ca nici măcar absolvenții școlilor profesionale să nu se poată încadra în întreprinderile în care s-au pregătit, absolvenții de învățămînt superior erau răspîdiți total aiurea prin țară, fără grijă pentru consecințele sociale. Singurele locuri de muncă disponibile erau cele izolate și cu condiții grele – în rest, o luptă continuă pentru o „intervenție” spre a ocupa un loc fictiv într-o întreprindere supraîncărcată deja. Corupția exista liniștită, înainte de '89, prin planuri falsificate, rapoartări mincinoase etc. Eternele cozi la produsele de strictă necesitate, care erau și de proastă calitate, au fost rezultate firești ale sistemului de administrare socialist. Cetețeanul era disprețuit în fața oricărui ghișeu al birocrăției uriașe. Și, ceea ce este mai grav, s-au deteriorat relațiile interumane. Tocmai comunismul a alterat comunitățile de oameni. Primul gînd al fiecăruia, de supraviețuire, a generat eschivări de orice răspundere,

goana după „relații”, profitarea de avantajele locului de muncă. Cine a cunoscut ce înseamnă munca într-o întreprindere socialistă, cu toate smecheriile adiacente, greu se poate adapta la cerințele unei firme particulare. Iar grija guvernanților actuali, de a prelungi agonia întreprinderilor de stat fără a încuraja dezvoltarea societăților particulare în domeniul producției, face ca salariile să se mențină mici și oamenii să se mulțumească doar cu atît, fără a face ceva. (...)

Degeaba se amăgește muncitorul român că este „ingenios”, „priceput”, atîta timp cît aceste calități se arată doar în activități artizanale și nu în producție de amploare, eficientă și de calitate. Sosirea coreenilor la vechiul „Oltcit” a însemnat mult pentru Craiova, chiar dacă au planat îndoile asupra legalității mijloacelor de pătrundere a trustului Daewoo în România. S-au făcut angajări de personal, în special tineri, se lucrează cu tehnologie avansată, salariile sînt peste media din industrie. Doar că se muncește mai mult. Și managementul este calificat. Primirea cu huiidului a președintelui Iliescu la Craiova nu trebuie să înșele, pentru că ele au venit dintr-o mentalitate cu mult mai de sîngă. Aici PSM-ul a avut un scor bun în 1992. (...)

Revăzînd filmul lui Stere Gulea, *Moromeții*, unul dintre foarte puținele filme românești acceptabile din acei ani, am sesizat că folosirea pelucii alb-negru și lipsa luminii în majoritatea cadrelor vin în întîmpinarea proiecției comuniste asupra trecutului satului românesc: sărăcie, exploatare, mizerie, astfel încît tragedia unei familii este văzută ca o consecință a vremurilor. Ce și-a propus scriitorul e una, dar ceea ce a perpetuat criticii literari a însemnat o viziune propagandistică. Lipsind referințele documentate la adevărul epocii, imaginile propuse de artiști, cu drame particulare, au fost preluate cu titlu de generalitate. Nu cred că romanul Ion al lui Liviu Rebreanu a fost receptat pînă acum așa cum se cuvine, cît timp s-a atrofiat simțul proprietății, al legăturii cu pămîntul. Este foarte important îndemnul celui pe care ni l-ați readus în memorie, Radu Popa, adreșat tuturor celor care „știu”: de a rosti adevărul. Măcar acum. Indiferent cum s-a traversat „noaptea” comunistă, se poate veni cu adevărul, cu literatura, cu arta, pentru a reface atît epoca antebelică, precum și cea postbelică. (...)

Marius Dobrin, Craiova, 10.03.1996



Redacției revistei „22”

În prima lună a campaniei electorale, au avut loc o serie de acțiuni ale PDSR (clipuri, manifestări false, sondaje false) cu scopul de a induce în electorat o atitudine defavorabilă față de CDR. Pe lîngă acest atac frontal, PDSR a utilizat „o altă parte a presei” și vechile canale de lansare a zvonurilor („de la om la om”) pentru acreditarea ideii că ar fi de dorit ca CDR să-și prezinte echipa cu care va governa, pentru că exista temerea că n-ar prea avea cu cine.

Voi încerca să demonstrez în continuare următoarele:

1) majoritatea electoratului are convingerea că CDR dispune de specialiști cu care să guverneze; 2) acțiunile diversioniste ale PDSR nu au șanse de a-și atinge scopul.

1) Cred că inițiativa insistenței ca CDR să-și prezinte echipa urmărește, de fapt, să provoace apariția unor persoane-tintă, care să fie atacate și murdărite, indiferent de statura lor morală sau profesională. (Dacă în 1990 a putut fi atacat Corneliu Coposu, atunci este clar că oricine poate fi atacat.) De fapt, rezultatul alegerilor locale din 1996 a demon-

strat că electoratul este convins că CDR are suficiente valori. În acest sens, e suficient să analizăm următoarele aspecte:

a) În multe localități, CDR a repetat în '96 victoria din '92, deși a prezentat alți candidați. Deci, primarii aleși în '92 n-au dat satisfacție, dar locuitorii din localitățile respective au votat tot cu CDR, fiind convinși că CDR are suficienți oameni ațți de a conduce. Exemple: București (primăria generală și 5 din cele 6 sectoare), Ploiești, Sibiu, Alba, Deva, Timișoara, Arad ș.a.

b) Pe de altă parte, deși TVR și „cealaltă parte a presei” au făcut tot posibilul pentru a prezenta întregii țări, zilnic, „insuccesele” primarilor CDR (în special d-l Crin Halaicu, ținta unei adevărate campanii de discreditare), cetățenii din multe localități au votat în '96 cu CDR, deși n-o făcuseră în '92, avînd, deci, încredere în oamenii propuși de CDR. Exemple: Oradea, Satu Mare, Bistrița, Sălaj, Oltenița, Rîmnicu Vilcea, Tirgu Ocna, Birlad, Mangalia, Urziceni, Cîmpina, Curtea de Argeș, Cîmpulung Moldovenesc, Cîmpulung Muscel, Orșova, Calafat, Hunedoara ș.a.

Pentru a fi corecți pînă la capăt, trebuie să spunem că sînt cîteva localități în care CDR a cîștigat în '92, dar n-a mai cîștigat în '96 (Bacău, Brașov, Constanța, Sinaia), însă în nici una din ele n-a cîștigat PDSR sau alt membru al „patruaterului guvernamental”, cîi tot Opoziția (USD, PL '93, PAC sau independenții).

Deci, electoratul are încredere în oamenii propuși de CDR sau de Opoziție în general.

2) Pentru a demonstra că acțiunile de discreditare a CDR vor da greș, voi aduce ca prim argument mărturisirea unuia dintre „sondorii” Institutului de Utilități Publice și Protecție Socială, care, întrebare de reporter: „Oamenii au fost influențați de aceste întrebări suplimentare?” (este vorba despre întrebările care încercau să inducă informații false în rîndul electoratului CDR și USD), a răspuns: „Nu neapărat, majoritatea și-au susținut părerea” (v. *Evenimentul zilei*, nr. 1.302/3 oct. 1996). Rezultă că electoratul CDR (și USD) este suficient de ferm în opțiunile sale. Aceasta în special pentru că este un electorat informat. Opțiunea lui este bazată pe ceva mai mult decât pe faptul că îi place o față zîmbitoare.

În al doilea rînd, chiar d-l Adrian Năstase a recunoscut, după alegerile locale, că PDSR a pierdut acolo unde au pătruns mass-media. În mod evident, electoratul PDSR e în descreștere, pe măsură ce informația ajunge la el (și sărăcia se generalizează). Iar informația corectă se obține prin existența mai multor surse de informare, din compararea cărora omul să realizeze cine are dreptate. În emisiunile electorale, chiar și la TVR, electoratul are parte, pe lîngă atacurile PDSR, și de răspunsurile CDR, adică poate judeca singur.

Rămîne doar spinoasa problemă a emisiunii „Actualități” a TVR. Este vorba, totuși, despre un post public, plătit în mare parte din banii tuturor, care, deci, ar trebui să ofere în mod neutru ambele opinii. Că nu se întîmplă așa, cred că nu mai trebuie demonstrat. Mai mult, așa spune că și dacă TVR ar fi postul oficial al PDSR, emisiunea „Actualități” nu ar fi mult diferită. Cred că Opoziția trebuie să exercite o presiune continuă, cu mijloacele ce-i stau la îndemînă (luări de poziție în presa independentă, eventual chiar în minutele electorale), asupra acestei emisiuni, pentru a o obliga să fie cît mai neutră.

În concluzie, îmi exprim convingerea că diversivunile PDSR au șanse mici de a-și atinge scopul, pentru că: i) electoratul CDR este greu de deturmat, ii) electoratul „neutr” dispune în emisiunile electorale (chiar și la TVR) atît de opinia PDSR, cît și de cea a CDR. Atenție, însă, la neutralitatea emisiunii „Actualități”!

Cu deosebit respect,

Marius Bizu, București



EMIL HUREZEANU

Un regim sovietic



Faptul că Ion Iliescu, președinte permanent din 1989 încoace, a studiat în URSS, a fost mereu un bun ostaș comunist de tip sovietic și a ajuns la putere cu sprijin sovietic este suficient pentru a trage concluzia că România lui Ion Iliescu este în mod necesar România intrată în sfera de interes și de securitate a Rusiei. Faptul că, din 1989 până în toamna anului trecut, regimul Iliescu, în absoluțitate toate demersurile sale de politică internă și externă, regională și internațională, respectat o agendă mai pe placul Moscovei decât a Occidentului este un argument mai puternic decât fișa biografică a președintelui în favoarea posturii pro-ruse a Puterii, dar încă insuficient.

Faptul că toți apropiații și colaboratorii săi, în aparatul conducerii militare a Ministerului Apărării, în serviciile de securitate interne și externe, precum și în diplomație, sînt oameni pregătiți de Moscova sau cunoscuți prin serviciile sau opțiunile lor în favoarea vecinului de la Răsărit (uneori chiar urmăriți, marginalizați și chiar persecutați de Ceaușescu din acest motiv) nu face decât, o dată în plus, să dovedească teza potrivit căreia schimbarea de regim din 1989 nu s-a produs, inițial și intențional, doar de jos în sus, ci și dinspre Răsărit spre Apus, implicația Moscovei fiind, cel puțin în momentul cotiturii din 1989, esențială.

Faptul că regimul Ion Iliescu a promovat în capul locului o politică prudentă, adaptată și chiar lasă față de românii din fosta Basarabie, fiind promotorul, în interiorul României, a unei politici de dezbinare inter-ethnică, menită să descurajeze orice efort de reunificare cu România a moldovenilor, este, de asemenea, cit se poate de evident. Politica lui Ion Iliescu, C.V. Tudor, Gheorghe Funar, Adrian Păunescu, în spatele cărora n-au stat atît urmașii lui Horea sau Lancu cu lancea în mînă, cit plăieșii cu ochi albaștri, la umbra măgurii securității ceaușiste, căreia i s-a reorientat acul magnetic spre noi stăpîni, întreaga strategie inter-ethnică, din 1989 pînă în ultimele luni, așadar, a ținut pe loc România, în efortul ei de integrare euro-atlantică, a blocat orice impuls al basarabenilor spre grăa mamă – sau bunică. Situația n-a putut decît să convină Moscovei.

Întimplarea face ca regimul Iliescu să fie luat prin surprindere în ultimii doi ani de mai multe evoluții contradictorii la Moscova. URSS-ul, în primul rînd, n-a rezistat. Gorbaciov – și mai puțin. Comunismul sovietic chiar deloc. Trei din structurile de autoritate prezumtivă ale regimului Iliescu s-au prăbușit chiar înaintea încrederii românilor în Puterea de la București. Lăsat în voia valurilor, Ion Iliescu a ținut-o, practic neîntreput, în gafe: tratatul cu sovieticii, recunoașterea Republicii Moldova cu mult mai repede decît o cerea interesul național, o atitudine echivocă față de Eltîn, amînări și tergiversări față de occidentali. Nu vreau să înșirui acum și aici seria acestor fapte și întîmplări care au transformat România dintr-un stat eliberat eroic și cu singe nevinovat de comunism, prin revoluția din 1989, într-una din ultimele rezervații de dogmatism și inerție, autoritarism și mizerie economică și politică în Europa.

Nu vreau, pe de altă parte, să susțin că orice legătură cu Moscova, fie chiar și prin convingere politică – nu însă și prin legămînt de loialitate față de KGB –, este, în mod fatal, calea cea mai sigură spre nenorocire. Schimbările de la Moscova, presiunile lui Gorbaciov, ideea reformării comunismului, dirijate dinspre Kremlin spre celelalte capitale din blocul sovietic au fost, în toamna anului 1989, benefice și pentru România. Se întîmplă însă ca, în timp ce Moscova s-a depărtat de Uniunea Sovietică repede, în salturi spectaculoase și dureroase, România să fi rămas atașată de un anumit fel de practică și înțelege democrația ce poartă amprenta puterii de tip sovietic. O soartă paradoxală a făcut însă și din Gheorghe Gheorghiu-Dej, după 1957, și din ultranațio-

nalistul antisovietic Ceaușescu, după 1971, doi staliști antirusi mai dăunători pentru evoluția normală a propriei țări decît sovieticii înșiși. Ceva din această evoluție paradoxală a existat și în România lui Ion Iliescu. Alături de generalul Cioflînă, la Ministerul Apărării, Vasile Ionel, în fruntea aparatului prezidențial, cu un ambasador ca Sergiu Celac la Londra și atîția consilieri și diplomați ținuti sub observație de Securitatea anti-kgb-istă a lui Ceaușescu, liderul de la București a continuat să practice interesele Moscovei, chiar și atunci cînd la Moscova, din întîmplare și pe durate scurte, s-au desfășurat scenarii de tip american.

Deci nu antirusismul este mereu recomandat, după cum nici pro-rusismul constant catastrofal. În istoria României se întîmplă însă ca și aportul pozitiv al rușilor, după introducerea Regulamentului organic al generalului Kisselef, să fi fost mai bun decît teroarea turcească sau viclenia austriacă la sfîrșitul epocii fanariote, dar mai păgubitor pe termen lung. Poate Edgar Quinet, istoricul Revoluției franceze, citat de Paul Morand în minunata sa carte despre București, avea dreptate să creadă că prietenia rușilor e mult mai înspăimîntătoare, de fapt, pentru români decît dușmănia reunită a tuturor celorlalți vecini.

Ceea ce face însă din regimul Iliescu un regim postsovietic sînt o serie de amănunte mai puțin vizibile decît cele menționate mai înainte:

Revoluția, manifestările de masă, mine-riadele, campaniile electorale sînt în continuare provocate și controlate prin circuitul cekist al serviciilor secrete. Ultima afacere a așa-zisului sondaj electoral vine în continuarea episodului din ianuarie 1990, cînd așa-zisa contramanifestație muncitorească a fost dirijată prin stații de radio de către viitorii lideri ai SRI, în continuarea autoloviturii de stat din iunie 1990, cînd, tot prin stații de radio, generalii Chițaș și Diamandescu ordonau incendierea autobuzelor Poliției de către propriile forțe de ordine. Să nu ne mirăm că și o campanie electorală se dirijează, influențează, inveniează prin radio, telefon sau televiziune. Ideea că prin manipulare și acțiune oneroasă și abuzivă se schimbă mereu mersul normal al istoriei e tipic sovietic. Și regimul Iliescu este prizonierul acestei idei, o dată în plus, și în toamna anului '96.

Recent, Sever Mureșan vorbea de eșecul unor investiții americane foarte avantajoase cărora li s-a preferat în schimb soluția sovietică. În mod evident, orientarea economică a României ultimilor ani a fost spre amînarea și blocarea investițiilor occidentale, în așteptarea noilor ordine sau ordini de la Răsărit. Norocul României a fost ca Rusia ultimilor ani să nu-și fi revenit încă suficient pentru a-și impune în forță hegemonia în regiune. Ar fi găsît la București aliați de nădejde, protocroniști șevronați.

Abuzul fără măsură al corupțiilor din PDSR este, din nou, o probă de fărădelege asiatică: „năvala tătară” în varianta fostei nomenclaturii de partid comunist și de mafii ceaușiste. Să nu uităm că în 1989, către toamnă, documente secrete, însă între timp dezvăluite, ale KGB îi sfătuiau pe foștii ofițeri superiori una din două: ori intră în afaceri, creînd firme private, ori devin polițieni democrați, eventual în partide anti-comuniste. Condiția le cerea să rămînă însă kgb-iști. La București, mesajul a fost realizat și depășit.

Doar schimbarea prin vot net a președintelui și a guvernării deopotrivă poate fi ultima șansă a desovietizării istoriei României și intrării ei pe calea normalității.

FOURTH WAY SCHOOL,
bazată pe sistemul de idei
GURDIEFF-OUSPENSKY, va
susține 3 prelegeri introductive
începînd cu 7 noiembrie 1996.
Tel.: 675.56.14; 666.80.82.

Luni 7 septembrie

• **UECD sprijină CDR în alegerile din noiembrie**
Președintele Uniunii Europene Creștin-Democrate, Wim van Velzen, a declarat că va sprijini CDR și candidatura lui Emil Constantinescu la președinție. Totodată, Wim van Velzen o condamnă campania electorală murdară a PDSR.

• **Partidele primesc subvenții de la buget**
Valoarea subvenției acordate partidelor de la bugetul de stat pe primele 9 luni ale anului este de 2,5 miliarde de lei, subvenția lunară fiind în perioada 1 mai-1 decembrie de 512 milioane lei. Astfel, PDSR va primi 466.450.000 lei, PNȚCD - 352.500.000 lei, PD - 353.880.000 lei, PUNR - 275.340.000 lei, PAC - 164.460.000 lei, PL '93 - 136.740.000 lei, PSM - 155.200.000 lei, PRM - 173.700.000 lei, PNL-CD și PDAR cite 95.160.000 lei, iar PNL și MER (partide neparlamentare) cite 36.030.000 lei.

• **Scandalul telefoanelor continuă**
9 dintre ziaristii care au descoperit sediul Centrului de Sondare a Opiniei Publice, coordonat de PDSR, precum și liderii Asociației „21 Decembrie” Adrian Dumitrescu și Constantin Aferăriței au fost audiați la Secția 20 de Poliție în calitate de martori.

Marti 8 octombrie

• **Vom vota cu buletinul**
Senatul a decis, cu 112 voturi pentru, unul contra și două abțineri, ca la alegerile din 3 noiembrie să se voteze pe baza actului de identitate (buletin sau pașaport) și nu a cărții de alegător.

• **George Pădure se joacă de-a demisia**
George Pădure a anunțat că renunță la demisia, dorind să revină la conducerea Primăriei sectorului 1.

• **Ion Iliescu s-a supărat pe fotoreporterii**
Președintele Iliescu a interzis acreditarea fotoreporterilor la acțiunile sale electorale.

Miercuri 9 octombrie

• **PNL se debarasează de Halaicu**
Conducerea PNL a decis eliberarea lui Crin Halaicu din funcția de secretar general al partidului, pe motiv că acesta este incompatibil cu calitatea de candidat independent pentru Camera Deputaților. El a fost înlocuit cu George Danielescu.

• **250.000 buletine de vot pentru străinătate**
Cetățenii români cu domiciliul în străinătate vor vota la sediile misiunilor diplomatice ale României. Deci, potrivit datelor trimise de ambasade, în străinătate ar urma să voteze ca 200.000 de români, MAE a decis să trimită 250.000 de buletine de vot.

Joi 10 octombrie

• **BEC reduce numărul parlamentarilor**
Biroul Electoral Central a hotărît, cu 16 voturi pentru și 7 împotriva, reducerea cu 3 a numărului de senatori și deputați în viitorul parlament. Judecătorii BEC au motivat această decizie prin scăderea populației.

• **CDR nu se va alia cu PDSR**
Emil Constantinescu a declarat că CDR nu va face în nici un caz o alianță postelectorală cu PDSR, lucru pe care i l-a adus la cunoștință și lui Alfred Moses, ambasadorul SUA la București. Liderul CDR a mai spus că guvernul SUA nu intervine în politica internă a altor state și că singura recomandare a oficialilor americani s-a referit la îndepărtarea partidelor extremiste de la guvernare.

Vineri 11 octombrie

• **Valer Suian a demisionat din PUNR**
Valer Suian a demisionat din funcția de secretar general al PUNR. „Renunț și la calitatea de membru al partidului al cărui fondator, alături de alții, am fost” a mai declarat Suian, care susține că va ieși din politică. El figurează pe listele PUNR București pentru Senat, pe un loc neeligibil.

Sîmbătă 12 octombrie

• **TMB admite contestația împotriva lui Corneliu Turianu**
Tribunalul Municipiului București a admis contestația privind candidatura lui Corneliu Turianu la Senat pe listele CDR. Constatatorul susține că, potrivit legii, magistrații nu au voie să facă politică și să candideze pe liste de partid. D-l Turianu a introdus recurs la Curtea de Apel, arătînd că nu mai are dreptul să-și exercite funcția de judecător, deoarece ministrul Justiției nu l-a acordat namovibilitatea.

Rubrică realizată de RALUCA STROE-BRUMARIU

Sondaje IMAS și Antena 1

• Potrivit unui sondaj de opinie IMAS, efectuat între 28 septembrie și 5 octombrie pe un eșantion de 1.036 de persoane, CDR se află pe locul întîi în preferințele electoratului în cursa pentru Parlament cu 30 de procente. Ea este urmată de PDSR - 29%, USD - 21%, UDMR - 6%, PUNR - 4%, PRM - 3%, PSM - 2%, ANL - 2%, UNC - 1%, PS - 1%. 33% dintre cei chestionați votează cu Ion Iliescu, 27% cu Emil Constantinescu, 24% cu Petre Roman, 4% cu Frunda György, tot 4% cu Gheorghe Funar, 3% cu C.V. Tudor și 2% cu Nicolae Manolescu. 72,4% dintre subiecți declară că se vor prezenta la vot, în timp ce numai 5,2% sînt siguri că nu o vor face.

• Și Antena 1 a prezentat rezultatul sondajului său preelectoral, coordonat de prof. Dumitru Porojan, șeful catedrei de statistică de la ASE. Emil Constantinescu conduce în preferințele electoratului cu 31,7%, urmat de Petre Roman cu 28,2% și de Ion Iliescu cu 24,2%. CDR este creditată cu 39,90%, PDSR cu 20,5%; USD cu 19,6%, PRM - 4,33%, PUNR - 3,95%, ANL - 2,94% și UDMR - 2,02%. Sondajul Antenei 1 nu este realizat pe un eșantion reprezentativ la nivel național, cei chestionați fiind aleși preponderent din mediul urban.



ILIE ȘERBĂNESCU

Oferta politică pentru alegeri

Astăzi: Impozitele

Deși administrația Văcăroiu a dovedit clar că promisiunile electorale care scapă cit de puțin căii – așa cum au fost cele din 1992 ale actualului partid de guvernământ – nu au absolut nici o legătură cu realitățile și cu posibilitățile economiei, promisiunile electorale pentru alegerile din '96 din partea multor partide par să se fi înaripat și mai mult decât în 1992, îndeosebi în ce privește reducerea impozitelor și protecția socială.

Evident, orice intenții de îmbunătățire a protecției sociale reclamă cheltuieli bugetare suplimentare, dacă nu sînt prevăzute a fi finanțate prin alte modalități. Întrucît între resurse și cheltuieli trebuie să existe un anumit echilibru, problemele bugetare create sînt cu atât mai mari cu cît reducerile proiectate de impozite sînt mai importante și, dimpotrivă, ameliorările prevăzute în protecția socială din surse bugetare sînt mai semnificative. Pentru menținerea echilibrului bugetar nu este de ajuns a nu se angaja reduceri de impozite, dacă sînt avute în vedere creșterea ale cheltuielilor sociale, pentru că apare un deficit bugetar care nu are de unde să fie acoperit, iar finanțarea acestuia prin noi emisiuni de monedă înseamnă inflație. Același deficit bugetar este creat și în cazul în care nivelul cheltuielilor sociale este prevăzut a se menține, dar sînt luate în considerare reduceri de impozite. Ce să mai vorbim de situația în care sînt avute în vedere reduceri semnificative de impozite și, concomitent, sporiri ale gradului de protecție socială din surse bugetare. În acest caz avem de-a face cu populism pur și simplu, pentru că promisiunile sociale respective nu au, evident, nici o șansă de a fi transpuse în realitate în condițiile scăderii resurselor bugetare. Dimpotrivă, într-un asemenea caz, apare pericolul unei destabilizări severe a bugetului, cu consecințele corespunzătoare asupra întregii economii.

Ar fi bine să poată fi și reduse impozitele și mărite cheltuielile sociale. Numai că așa ceva, strict concomitent, nu este posibil. Cu promisiunea de reducere a impozitelor se poate însă bate la ușa, practic, a tuturor. Salariații sînt afectați de nivelul deosebit de ridicat al poverii fiscale ce apasă asupra cîștigurilor lor, de altfel atât de modeste. Patronii au o dublă nemulțumire: pe de o parte, profiturile le sînt impozitate în proporție de aproape două cincimi; pe de altă parte, luînd în considerare și prelevările în contul asigurărilor sociale, trebuie să cheltuiască, pentru a asigura unui angajat salariul mediu net pe economie, o sumă aproximativ dublă și una încă și mai mare pentru orice angajat retribuit ceva mai semnificativ. Așa că toată lumea, de fapt, ar dori reducerea impozitelor. Numai că nu este și suficient că toată lumea – de la salariați la patroni – ar dori să se reducă impozitele.

Unele partide sau alianțe – USD, PSM, PS – se angajează de altfel cu prudență pe această linie, vorbind doar în principiu despre reduceri de impo-

zite sau neprecizînd dimensiunea cifrică a unor eventuale reduceri. Altele menționează reduceri modeste, mai mult sau mai puțin posibile sau, cum este în cazul CDR, eliminarea ori reducerea doar a unor impozite cu ponderi mai puțin importante în ansamblu. Există însă și partide sau alianțe (precum PRM sau UNC) care avansează intenții de reduceri mai serioase. Fără îndoială, campion absolut în materie este Alianța Națională Liberală, care are în vedere coborîrea nivelului impozitului mediu pe salariu la 10% și a celui pe profit doar la 5%, precum și, lucru foarte curios, reducerea impozitelor pe consum cu 50%. Argumentarea prin care se susține că reducerea impozitelor nu înseamnă și reducerea veniturilor bugetare este, în toate cazurile, aceeași: degrevați de o povară fiscală apăsătoare, salariații vor consuma mai mult, iar întreprinzătorii își vor extinde afacerile, deschizînd și altele noi, astfel încît impozitele procentual mai mici se vor aplica asupra unor consumuri mai mari și asupra unor activități economice mai numeroase și mai largi. Deși nu prea este avut în vedere faptul că efectul menționat – realmente existent – nu este și imediat, trebuind să se ia în considerare un decalaj de cel puțin 1-2 ani între reducerea impozitelor și creșterea pe care aceasta o va induce în activitatea economică.

Foarte multe partide și alianțe (PRM, PSM, UDMR, UNC, PS) se exprimă pentru impozitarea în sistem progresiv a profiturilor, iar, în vederea stimulării investițiilor, principalele partide și alianțe (PDSR, CDR, USD) se pronunță pentru reducerea substanțială sau chiar pentru eliminarea impozitării pe profiturile reinvestite.

Ar fi de subliniat că forțele politice care, conform sondajelor de opinie, se bucură de cea mai mare priză la electorat și care, prin aceasta, au șanse mai mari de a ajunge la guvernare iau de fapt în considerare, deși în grade diferite, comutări de accent în presiunea fiscală asupra principalelor elemente sus-puse impozitării, adică mai mult schimbări în structura impozitării decît scăderi în sine ale acesteia.

Principala schimbare avută în vedere de către PDSR și USD (dar și de PUNR și UDMR) este introducerea impozitului pe venitul personal global – instituție fundamentală a economiei de piață, a cărei aplicare a figurat și printre obiectivele actualului guvern, dar despre care acesta afirmă că nu a fost realizată din lipsa unei acoperiri logistice corespunzătoare. Reasumîndu-și acest obiectiv, programul în domeniul al actualului partid de guvernământ – care se distinge prin faptul de a fi beneficiar de datele și experiența în materie după anii de gestionare a execuției bugetare – leagă de introducerea impozitului pe venitul personal global și atenuarea presiunii fiscale asupra profiturilor și salariilor și, ca un element aparte, în peisajul intențiilor fiscale, are în vedere schimbări în structura impozitării le-

gate de reglementarea fiscală a pieței de capital, așteptată să funcționeze în viitor. Programul PDSR sugerează că în materie de impozite poate fi și altfel decît este. Rămîne însă întrebarea: de ce nu și este precum ar putea fi?

Fără îndoială, se poate și altfel. Și încă mult mai bine decît e. Pentru simplul motiv că așa cum e, nu prea e bine. De altfel, dacă România vrea să se și dezvolte, și nu doar să supraviețuiască, dacă nu vrea să rămînă mereu la periferia Europei din punctul de vedere al infrastructurii economice, ca și din cel al nivelului de trai și civilizației, trebuie să inițieze și să întreprindă, în cadrul restructurărilor economice generale de care are nevoie, și o serioasă reformă fiscală.

Aceasta trebuie prefăcută de o acțiune îndispensabilă, care în materie de impozitare nu este altceva decît oul lui Columb: declanșarea procedurilor de lichidare a întreprinderilor care nu-și achită obligațiile financiare către bugetul de stat și către bugetul asigurărilor sociale, dacă orice alte măsuri luate împotriva respectivelor întreprinderi pentru a-și onora aceste obligații s-au dovedit a nu fi avut nici un rezultat. Oricum, o altă poziție față de asemenea întreprinderi – de cocoloșire a lor și de a le accepta prin amînări (și chiar ștergeri de datorii) neachitarea obligațiilor lor către stat și asigurările sociale – este, indiferent de forța politică aflată la putere, lipsită de responsabilitate economică și etică socială. Pentru că este nu numai antieconomic, dar și cu totul și cu totul imoral să fie susținute la nesfîrșit întreprinderi care, pentru a-și plăti salariile propriilor lucrători, nu-și mai achită nici obligațiile către stat, nici către asigurările sociale, afectînd astfel salariile lucrătorilor din celelalte întreprinderi și instituții, pensiile celor care au cîștigat o viață întreagă, programele sociale pentru păturile cu adevărat defavorizate. Și, nu în ultimul rînd, populația în ansamblu ei, în calitate de consumatori, pentru că întreținerea întreprinderilor falimentare – al cărei cost acoperă doar în proporție de maximum o treime salarii ale lucrătorilor, restul de două treimi irrosindu-se în cheltuieli materiale pentru producție pe stoc sau de calitate inferioară – se realizează, în ultimă instanță, prin creșterea prețurilor, care să absoarbă și obligațiile financiare neonorate, adică prin inflație, care este suportată de nimeni altcineva decît de populație.

O reformă fiscală nu poate însemna însă și nici nu poate fi confundată cu o simplă reducere a impozitelor, care poate fi extrem de periculoasă pentru un buget precum cel românesc, care și așa trăiește din puțin și abia asigură un minimum de supraviețuire apărării naționale, învățămîntului, ocrotirii sănătății, culturii. Pot fi prevăzute reduceri ale impozitelor la concurența suprimării subvențiilor pentru industria păgubitoare economiei sau a diminuării cheltuielilor pentru administrația publică, o dată cu raționalizarea aparatului de stat. Doar atât însă. Dincolo de aceasta nu mai poate fi vorba decît de o rocadă între domeniile asupra cărora se exercită presiunea fiscală și care, în condițiile concrete ale economiei românești, trebuie să constea, indiferent de sursele pe termen scurt, într-o comutare a poverii fiscale de pe salarii și profituri, pe consumul de produse petroliere, cel puțin pentru mobilizarea de fonduri în finanțarea infrastructurii și pentru stoparea aberației economice pe care o constituie acum stimularea importurilor și nu a exporturilor.



Corneliu Turianu candidează pentru Senat pe listele CDR

Pe 8 octombrie, Alianța Civică a organizat o întrînire în cadrul căreia a fost lansată candidatura pentru Senatul României pe listele CDR a cunoscutului magistrat, Corneliu Turianu.

Născut la 20 august 1940, Corneliu Turianu a urcat în cei peste 30 de ani de magistratură toate treptele ierarhiei judecătorești, pînă la Curtea Supremă de Justiție. În 1990, după judecarea contestațiilor privind candidatura lui Ion Iliescu la președinția României, este înlăturat fără nici o explicație din instanța supremă. Ulterior avansează pe filiera instanței, ajungînd președinte al Tribunalului Municipiului București. Ca președinte al acestei instituții a pronunțat soluția de respingere a candidaturii lui Ion Iliescu ca senator „independent” pe listele FSN, ceea ce a condus la înlăturarea lui din magistratură. Referitor la acest episod, Corneliu Turianu apreciază: „Și în ziua de azi cred că este în afara legii această noțiune de candidat „independent” pe liste de partid. De altfel, Legea electorală prevede riguros că acest lucru este interzis. Se pare însă că nu a venit încă vremea ca legea

să fie respectată și ca principiul constituțional «nimeni nu este mai presus de lege» să fie respectat”.

Referindu-se la motivele pentru care Alianța Civică sprijină candidatura lui Corneliu Turianu, Ana Blandiana declară: „Îl sprijinim pentru că îl considerăm un simbol al felului în care Justiția trebuie să fie independentă. Pentru că dacă multe lucruri vor trebui să se schimbe după alegeri, funcționarea Justiției este primul dintre ele”. Această schimbare este însă imposibilă fără o independență reală a Justiției. Iar ca ea să funcționeze, Legea pentru organizarea judecătorească ar trebui schimbată: „Legea pentru organizarea judecătorească trebuie pusă de acord cu chiar principiile constituționale, care acum sînt încălcate – a apreciat Corneliu Turianu. Bunăoară, principiul inamovibilității decurge din Constituție, el nu este acordat de nimeni. Ea vine o dată cu numirea judecătorului în funcție”. Puterea actuală a făcut însă din acest principiu un sistem de selecție. „La întocmirea listelor este întrebare dacă ești sau dacă nu ești fidel. În funcție de obediența față de Putere și se acordă sau nu inamovibilitatea. Asta face ca la ora actuală eu să fiu singurul magistrat din România care nu are inamovibilitate” – a adăugat Corneliu Turianu. Singur principiul inamovibilității nu este însă în măsură să fixeze independența judecătorului. Un alt aspect privește independența lui materială. Justiției trebuie să-i fie restituite toate clădirile care i-au aparținut în perioada interbelică și care au fost construite toate din fonduri provenite din taxe de timbru. Este neapărat necesar ca această taxă de timbru, care acum se varsă la bugetul de stat, să fie lăsată în întregime la dispoziția Justiției. Un asemenea lucru i-ar asigura magistratului independența materială și ar asigura demnitatea și decența actului de justiție. În calitate de senator pe listele CDR, fostul președinte al TMB va lupta pentru reînnoirea Justiției: „O independență reală a Justiției poate fi realizată numai dacă judecătorul se află la adăpost de orice presiune politică sau materială, a încheiat Corneliu Turianu. (I.A.)

VICTOR BÂRSAN

Toamnă electorală basarabeană

Republica Moldova în așteptarea alegerilor legislative și prezidențiale, 17 noiembrie 1996

Conflictul transnistrean – evoluții recente

După ce, un an și mai bine, Snegur a fost criticat pentru concesiile inadmisibile pe care le-a făcut separatistilor din Tiraspol, după ce comisiile de experți au pregătit textul unui Memorandum pentru normalizarea relațiilor dintre „cele două maluri”, la mijlocul acestei veri președintele a surprins cu un gest neașteptat, refuzând, în ultimul moment, să semneze documentul – deși atît primul-ministru, cît și speakerul Parlamentului o făcuseră. Motivul declarat: semnarea Memorandumului înseamnă recunoașterea statalității Transnistriei, deci amputarea teritorială a Moldovei, ceea ce contravine flagrant Constituției.

Nu încapă nici o îndoială că președintele a procedat corect. Partea transnistreană a dovedit o rea-voință și o agresivitate constante, încălcînd în mod sistematic toate convențiile încheiate și acuzînd Moldova că ea este cea care le încalcă.

Iată un exemplu, din sute de exemple posibile. În ședința Comisiei Unificate de Control (a menținerii păcii în Transnistria) din 5 septembrie 1996, comandantul forțelor de pace transnistrene, generalul Iuri Matveev, a criticat Chișinăul pentru „introducerea planificată și premeditată în zona de securitate a unor formațiuni militare ale Republicii Moldova”. Colonelul Larin, reprezentantul Moldovei, a demonstrat că acuzația lui Matveev se bazează pe un document inventat de separatisti, în care semnătura părții moldovenești fusese falsificată grosolan. În schimb, Larin a enumerat unitățile instalate abuziv de partea transnistreană, violînd acordurile de pace: batalionul de infanterie motorizată din Camenca; brigada de infanterie motorizată și comandourea trupelor de graniță din Ribnița; brigada de infanterie motorizată, comandourea de grăniceri și statul major al cazacilor din Dubăsari; detașamentul de grăniceri din Grigoriopol; brigada de infanterie motorizată și comandourea trupelor de graniță din Tighina; regimentul de artilerie din Parcani; detașamentul de grăniceri și batalionul de transmisiuni din Slobozia. În legătură cu instalarea recentă – și, desigur, ilegală – a cazacilor la postul transnistrean „de frontieră” dinaintea intrării în Tighina (pe șoseaua Chișinău-Tighina), vice-ministrul Securității (de facto) de la Tiraspol a declarat: „Cazacii au avut totdeauna misiunea istorică de a apăra frontierele Rusiei”.

La Tiraspol, „vicepreședintele” Caraman interpretează astfel gestul lui Snegur: Mircea Ivanovici nu a semnat Memorandumul, deci dorește conflict; ceea ce e normal, de vreme ce s-a aliat cu Frontul Popular. Vasili Iakovlev, președintele Uniunii Moldovenilor din Transnistria, liderul „Blocului Forțelor Patriotice de Stînga”, șeful Comitetului pentru legislație al Sovietului Suprem (de facto) de la Tiraspol, pînă în 1990 profesor la Facultatea de Drept din Chișinău, i-a cerut lui Smirnov să-și retragă în mod public semnătura de pe Memorandum, care ar însemna „un act de capitulare și un document de lichidare a Republicii Moldovenești Nistrene”.

Cu independența salvagardată grație perfidiei lui Snegur, Transnistria își aniversază, la 2 septembrie 1996, 6 ani de existență. La festivitățile organizate la Tiraspol este prezentă o delegație a Dumei de Stat a Federației Ruse, formată din 18 deputați, condusă de Alexandr Kozirev, vicepreședinte al Comitetului pentru relații internaționale al Dumei, fost ministru de Externe. Majoritatea deputaților aparține Partidului Liberal Democrat al lui Vladimir Jirinovski. „Noi am fost și vom fi întotdeauna de partea dv., deoarece Transnistria este pămînt rusesc din moși strămoși”, a declarat deputatul Alexei Mitrofanov.

Surprinzător sau nu, directorul Departamentului Informații și Presă al Ministerului Afacerilor Externe al Federației Ruse, Ghenadi Tarasov, afirmă la briefingul din 12 septembrie (adică la obișnuita întâlnire săptămînală cu presa) următoarele: „Nu avem informații privind participarea unei delegații oficiale a Dumei de Stat la aceste manifestații. Aceste acțiuni, dacă totuși au avut loc, au fost întreprinse cu titlu de contacte personale”.

La „aceste manifestații” au participat și patru parlamentari ai Republicii Moldova: Piotr Șornikov, Vilei Nosov, Valeriu Senic de la „Edinstvo” și Vasile Stati de la PDAM. Două zile mai tîrziu, Snegur a

adresat un mesaj speakerului Parlamentului, Lucinschi, în care critica prezența celor patru deputați la Tiraspol, pe care o considera „o sfidare a Constituției”. (Să ne imaginăm un grup de parlamentari români la aniversarea Republicii Maghiare Harghita!)

Răspunsul celor patru parlamentari nu s-a lăsat așteptat: ei s-au deplasat la Tiraspol conform art. 68 al Constituției: „Vom fi nevoiți încă multă vreme să mergem la Tiraspol, să umblăm prin satele și orașele Transnistriei și să cerem iertare de la surorile și frații noștri necăjiți, dar plini de bărbăție”, se spune în mesajul de răspuns al celor patru. La 2 septembrie însă, parlamentarii în cauză n-au reușit să-și ceară iertare surorilor pline de bărbăție, deoarece au rămas în tribună pentru a urmări impozanta paradă militară. Cu această ocazie, ministrul Apărării (de facto) de la Tiraspol a declarat că „tensionarea relațiilor dintre Moldova și Transnistria, ca urmare a amînării semnării Memorandumului, a obligat Transnistria să-și consolideze capacitatea de apărare, în pofida tuturor dificultăților”. Iată cum, din cauza lui Snegur, care nu a semnat, Transnistria e nevoită să se înarmeze. Dar și dacă ar fi semnat, s-ar fi creat „un document de lichidare a Republicii Moldovenești Nistrene”, care ar fi obligat-o, cu atît mai mult, să ia măsuri de apărare...

Merită subliniat că separatismul transnistrean nu este o problemă internă a Moldovei. După cum a arătat recent, într-o declarație foarte bine documentată, fostul ministru al Securității de la Chișinău, actualmente prezidențiabil, Anatol Plugaru, Transnistria a devenit, în ultimii ani, o placă turantă a crimei organizate internaționale, a traficului de arme și droguri, un fief al drojdiei societății post-sovietice, extrem de periculoasă nu numai pentru Moldova, ci și pentru lumea întreagă. Lichidarea Puterii criminale din Transnistria – controlată, în principal, de ministrul Securității (de facto) de la Tiraspol, Vadim Șevțov, artizan al incidentelor sîngeroase din anii '90-'91 din Țările Baltice – este un imperativ al politicii de pace în Europa.

Imaginea agrariană a lui Snegur

Acesta este, în linii generale, cadrul în care agrarieni își desfășoară campania anti-Snegur. Iată portretul pe care i-l face oficiosul agrarian Pămînt și oameni din 11 septembrie 1996 și care este reprezentativ pentru discursul electoral pro-Sangheli: cum poate fi numit Snegur adept al concilierii, „cînd s-au întîmplat evenimentele din Găgăuzia și Transnistria, cînd au fost lansate sloganurile adresate populației ruseleze cemedan-vokzal-Rosîia (valiza-gara-Rusia, n.m.), cînd s-a procedat la epurarea totală a cadrelor după criteriul național și lingvistic în țară? (...) Nedorința lui de a duce la capăt adoptarea Memorandumului (...) demonstrează o dată în plus unde anume întînesc acțiunile președintelui și care sînt adevăratele sale intenții (...), demonștrîndu-și iarăși și iarăși aspirațiile sale unioniste (...) Snegur alimentează, practic, permanent neîncrederea Tiraspolului față de Chișinău, provocînd Transnistria la înapărirea condițiilor de garantare a propriei autonomii și securității”. În fond, campania agrariană anti-Snegur este un gest de înaltă trădare: refuzul președintelui de a pactiza cu Tiraspolul, adversarul ireductibil și intratabil al statului moldovenesc, este pervertit în atitudinea intolerantă care provoacă o reacție de apărare a Transnistriei și generează implicit pericolul de război. Punctul de reper, normalitatea, este, pentru agrarieni, poziția lui Smirnov.

Închiderea școlilor românești din Transnistria

La începutul anului școlar, așa-zisele autorități ale autoproclematei Republicii Moldovenești Nistrene, folosind metode brutale, au închis unele școli din Grigoriopol și Slobozia, cu predare în grația latină. Părinții copiilor celor două școli au fost avertizați că, dacă vor protesta, vor fi concediați sau arestați. De altfel, există informații că au și avut loc areștări.

Domnul Mircea Snegur, președintele Republicii Moldova, a adresat un apel Organizațiilor Internaționale abilitate cu problemele ocrotirii drepturilor omului, OSCE, conducătorilor Ucrainei

de mai rămîne de comentat, pe lîngă citatul de mai sus? Că, deși conflictul găgăuz și-a găsit o soluție pașnică, fără a se vărsa nici o picătură de sînge, astfel că, acum, Partidul Găgăuzilor îl sprijină pe Snegur; că lozincă „valiza-gara-Rusia” a fost strigată cu totul sporadic și nimeni nu știe dacă cei care au strigat-o nu au fost provocatori; este sigur însă că numărul de ruși din Chișinău a crescut în ultimii ani, în timp ce zeci de mii de moldoveni și-au părăsit țara pentru a se angaja la munci grele în Rusia; că în republică există nouă înalți demnitari, inclusiv un prim-viceprim-ministru, care nu cunosc limba de stat.

Imaginea agrariană a României

Pentru fundamentaliștii moldoveni – agrarieni și transnistreni –, România este un cuib de neofasciști, teroristi și legionari. Pridniestrovie din 5 august 1996 își informează cititorii că în România și Republica Moldova activează în secret „organizații legionare de orientare fascistă”, iar tinerii moldoveni care își fac studiile în România primesc educație legionară. „Cînd unioniștii se vor uni cu neofasciștii, Moldova își va pierde statalitatea”.

Schimbarea recentă – și provizorie – a lui Marian Enache cu Marcel Dinu, la Ambasada României din Chișinău este, după oficiosul agrarian, primul pas spre agresarea Moldovei de către România (Pămînt și oameni, 18 septembrie 1996). Conform unei declarații atribuite lui Funar, Marcel Dinu ar fi fost trimis la Chișinău pentru a asigura re alegerea lui Snegur, explică Pămînt și oameni. În realitate, Marcel Dinu este adevăratul șef de campanie electorală a lui Snegur. „Stai și te miri: oare au fost zadarnice toate lecțiile istoriei? Oare vecinii noștri din sud-vest sînt atît de încăpățînați încît să adopte a treia oară cursul spre alipirea Basarabiei, ca și în anii 1918-1941, iar pînă la noi va răzbate încă o dată de peste fluviul de frontieră comanda fatală pentru ei: «Români, forțați Prutul!», în pofida unui eventual conflict pe Nistru, a consecințelor catastrofele pentru pace în Europa? Oare vocea rațiunii se va stînge iarăși sub cerul nostru?” După re alegerea lui Snegur în Moldova și a lui Iliescu în România, ultimul se va retrage, iar un referendum organizat în Moldova și România va duce la Unire.

Tot Pămînt și oameni, în numărul din 17 august, prin articolul „Emisarii declanșează operațiunea «Alegeri»”, Alexei Dubovic explică cititorilor de subbuturile vizitei pe care Emil Constantinescu, Victor Surdu și Ion Hohan au făcut-o în Republica Moldova, aparent cu scopul de a-l vizita pe Ilascu. În realitate, scopul vizitei a fost „să lovească în PDAM, să-l supună, a cita oară, obstrucției publice” și să influențeze campania electorală, ignorînd „principiul neamestecului în treburile interne ale altui stat”. Autorul regretă că nu au fost sesizate „sfelele oficiale”.

Și exemplele s-ar putea înzeci.

Proгноza

Sondajele de opinie indică aproximativ aceleași opțiuni ale electoratului în ultimele 4-5 luni. Sondajul Grupului de presă FLUX (27.06-6.07) indică 29,8% opțiuni pentru Snegur, 19,4% pentru Lucinschi, 5,2% pentru Sangheli. Chișinăovschie novosti, publicație pro-„Edinstvo”, indică, pentru candidații respectivi, 27%, 20%, 5%. Sondaje și mai recente arată o creștere spectaculoasă, cu 9%, a popularității lui Snegur. Așa că Moldova poate spera că drumul reformelor va rămîne mai departe deschis.

Ministerul Afacerilor Externe din România

ȘERBAN ORESCU

Apelul CDR



O bună parte a opiniei publice din țară – însă în special electoratul opoziției democratice – a salutat, desigur, **Apelul** lansat zilele trecute de Convenția Democrată Română „pentru apărarea democrației și a alegerilor libere din România”.

Este bine – spun nu puțini români – că, în sfârșit, Convenția Democrată, ca vir de lance al Opoziției, își dă seama că nu are de-a face cu un adversar politic, normal într-o democrație, ci cu un președinte, d-l Ion Iliescu, dispus să încalce Constituția pentru a se permanentiza la putere, și cu un întreg sistem care cu greu se împacă cu ideea cedării puterii. Indicii în acest sens existau de mai multă vreme – nu revenim asupra lor: ascultarea telefoanelor Opoziției, nedistribuirea cărților de alegători, iminența unei a treia candidaturi a d-lui Iliescu, contrarie Constituției etc., etc. Nu chiar puțini au fost acei ziarști (dar și cetățeni) care își puneau din când în când întrebarea: dar ce face Convenția?, căci d-l Emil Constantinescu tăcea. A tăcut d-l Emil Constantinescu, de pildă, când presa independentă a început să combată a treia candidatură a d-lui Ion Iliescu. A tăcut președintele Convenției Democratice când SRI era pe punctul să treacă prin Parlament o lege a secretului de stat certată cu democrația, a tăcut același personaj când Consiliul Național al Audiovizualului a privat posturile articulare de radio și TV (singurele care mai pu-

teau susține Opoziția) de libertatea de a-și alcătui programele pe timpul campaniei electorale (că doar de aceea sînt „particulare”). Președintele Convenției Democratice nu a intervenit personal cînd doi parlamentari ai Opoziției, d-l Adrian Popescu-Necșeză, senator, și d-l Șerban Rădulescu-Zoner, deputat, au ridicat obiectii grave față de întârzierea distribuirii cărților de alegători, deși avea datoria să o facă.

Lipsa de combativitate în raport cu Puterea a fost o constantă pînă acum în felul în care d-l Emil Constantinescu și-a exercitat funcția de președinte al celei mai importante formațiuni de opoziție. Iar dacă domnia sa a obținut în sondajele de opinie, de asemenea constant, procente mai mici decît Convenția, lucrul nu-i chiar întîmplător.

În ultimele două-trei săptămîni, d-l Constantinescu pare să fi devenit însă mai combativ – ceea ce nu-i poate decît satisface pe susținătorii domniei sale. Ce s-a întîmplat? Înainte de toate, credem că, venind în contact cu electoratul, d-l Constantinescu a sesizat îngrijorarea acestuia față de ceea ce percepeuse la începutul anului drept o cădere a combativității Convenției. Marea majoritate a electoratului Convenției – a putut percepe, de bună seamă, președintele acesteia – se opune unei colaborări la o viitoare guvernare cu PDSR, fiindcă îi e teamă că de pe urma ei Convenția și-și pierde identitatea politică. Pe de altă parte, d-l Emil Constantinescu și-a putut da

seama personal că riscă să fie de două ori tras pe sfoară de actuala Putere dacă face o campanie electorală „moale”, în continuare, cum începuse. O primă dată fiindcă PDSR nu-i dispus să procedeze identic, adică cu menajamente, cu principalul său adversar „de clasă” (să zicem), Convenția Democrată, și nu mai puțin fiindcă, alarmați de o campanie „moale”, alegătorii proprii vor prefera să se abțină de la vot...

De unde „Apelul pentru apărarea democrației și a alegerilor libere în România”, de mult scadent, dar nici acum prea tîrziu. Dacă denunțarea pericolelor care amenință democrația s-ar fi produs însă mai devreme, e probabil că nu s-ar fi risipit în țară și în străinătate impresia că în România Opoziția e slabă. N-ar fi apărut impresia unor factori, că în România ar exista o democrație funcționabilă, dacă Convenția denunța din timp ceea ce Apelul ei a denunțat, în sfârșit, la 6 octombrie.

Chiar dacă am reține doar denunțarea pericolului ce pîndește fragila democrație românească – și tot s-ar fi făcut astfel un serviciu electoratului. Apelul Convenției Democratice cere însă, în concluzie, ceva mai mult: „constituirea unei mari coaliții politice pentru apărarea democrației și libertății alegerilor”. Se cere o „mare coaliție politică”, cînd au rămas mai puțin de patru săptămîni pînă la 3 noiembrie și după ce d-l Remus Oprîș, director al campaniei electorale CDR, respinsese, la 9 septembrie, orice înțelegere politică cu alte partide, adică tocmai ceea ce d-l Constantinescu propune acum. Dacă CDR i-a trebuit un timp excesiv să înțeleagă cu ce fel de adversar are de-a face în PDSR, în

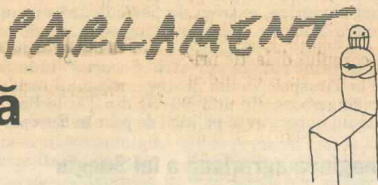
schimb s-a cam pripit respingînd propunerea USD pentru un pact politic. Un al doilea paradox, deci, în ce privește CDR. Dar paradoxurile nu sînt monopolul acestei formațiuni de opoziție. D-l Nicolae Manolescu, după cum se știe, nu a încetat niciodată să bagatelizeze importanța fraudei electorale; acum, domnia sa cere să se treacă neîntîrziat de la vorbe la fapte, cere transpunerea Apelului destinat, în principal, să prevină fraude electorale. Dar dacă e vorba de prevenirea fraudei electorale, e suficientă o înțelegere pentru supravegherea procesului electoral! Or, asemenea înțelegeri există între CDR, USD și ANL. Constituirea unei „mari coaliții politice” între toate partidele democratice de opoziție (cine le mai știe numărul?) mi se pare mai curînd o formulă bombastică. Nu de o mare coaliție e nevoie pentru moment, ci de o coaliție eficientă. Ea există, de altfel – se cere doar scoasă de la sertar, iar aceasta e cît se poate de simplu.

Apelul Convenției Democratice își exprimă, pe de altă parte, îngrijorarea că, prin falsificare, alegerile de la 3 noiembrie ar putea să se asemene nu cu cele de acum patru ani, ci cu faimoasele alegeri din 1946 făcute de guvernul dr. Petru Groza. Dacă așa stau lucrurile, cu greu înțeleg de ce nu face apel Opoziția de azi, cum a făcut cea de atunci, la opinia publică internațională, de ce nu este avertizat președintele Iliescu, de pildă, că Opoziția nu va participa la un parlament ieșit din alegeri falsificate? Acesta ar putea fi singurul limbaj pe care actuala Putere l-ar înțelege în prezent mai bine decît dr. Petru Groza cu jumătate de secol în urmă.

Articol transmis de Radio Europa Liberă la 8 octombrie 1996.

RALUCA STROE-BRUMARIU

Sfîrșit de legislatură



• În acești 4 ani, Parlamentul a adoptat peste 500, cele mai multe – 92 –, în penultima sesiune. Numai că mai bine de jumătate dintre ele sînt acorduri internaționale sau proiecte de aprobare a zecilor de ordonanțe emise de Guvern în fiecare vacanță parlamentară, în virtutea deja înrădăcinatului obicei al legiferării paralele. Un exemplu: din 146 de legi votate în 1994 – ca să luăm un an din mijlocul legislaturii – 60 sînt ratificări de acorduri internaționale, iar 31 sînt legi de aprobare a unor ordonanțe. Cele mai puține proiecte (numai 16) au fost adoptate în prima sesiune (16.10–23.12.1992), de altfel și mai scurtă decît celelalte. Opoziția a depus de-a lungul celor 4 ani de mandat 4 moțiuni de cenzură, toate respinse, precum și 9 moțiuni simple, din care una singură a fost adoptată, moțiunea „Energia”. Prima moțiune de cenzură (19 martie 1993), semnată de 122 de parlamentari și votată de 192, critica strategia economică-socială din programul de guvernare. În același an, dar în decembrie, parlamentarii Opoziției au inițiat o a doua moțiune de cenzură, privind falimentul politicii economice a Executivului și pierderea credibilității externe. Aceasta a obținut mai multe voturi (223 pentru), totuși insuficiente pentru a fi adoptată. Ultimele două moțiuni de cenzură acuzau, una încălcarea Constituției prin depunerea proiectului de buget cu o întârziere de 7 luni (iunie 1994) și cealaltă blocarea privatizării (23 decembrie 1992).

Scriam mai sus că Opoziția a reușit să impună adoptarea unei moțiuni simple. Au existat însă și 7 moțiuni nedezbătute, ele fiind respinse de Adrian Năstase pe motive de procedură. Patru din aceste moțiuni solicitau Guvernului explicații pentru nedistribuirea la timp a cărților de alegători.

În timpul legislaturii, 11 deputați s-au retras din grupul parlamentar PDSR, 3 din PUNR, tot 3 deputați a pierdut și grupul parlamentar PNȚCD-PER, în timp ce de la PL '93 și PAC au plecat 10 deputați, care au format ulterior grupul liberal. PSM a pierdut și ei cîțiva deputați, care au pus bazele noului Partid Socialist în 1995.

Legile adoptate reglementează diverse domenii de activitate: • economic și financiar-bancar – 33 legi • juridic – 17 legi • muncă, sănătate și protecție socială – 45 legi • administrație publică – 25 legi • învățămînt și cultură – 15 legi • apărare națională și ordine publică – 13 legi • ordonanțe emise de Guvern – 99 legi • acorduri și tratate internaționale –

196 legi • alte domenii – 62 legi.

Pîntre legile cele mai importante adoptate în legislatura 1992–1996 trebuie amintite *Legea învîntămîntului, Legea de accelerare a privatizării, Legea arendării, Legea concurenței, Legea falimentului, Legea cadastrului, Legea caselor naționalizate, Codul penal, Legea privind valorile mobiliare și bursele de valori, Legea telecomunicațiilor, Legea sponsorizării, Legea privind funcționarea Societăților Române de Radio și Televiziune, Legea evidenței populației, Legea taxelor și impozitelor locale, Legea partidelor, Legea finanțelor publice*. Majoritatea acestor legi au fost adoptate înainte ca alianța cvadrupartită PDSR-PUNR-PRM-PSM să dea semne de slăbiciune. Ele au fost impuse prin votul acestei coaliții majoritare, în pofida Opoziției. Cele mai notorii exemple în acest sens sînt *Legea caselor naționalizate* (la care PDSR a beneficiat, ce-i drept, de voturile minorităților naționale altele decît cea maghiară și ale cîtorva parlamentari PD), *Legea de accelerare a privatizării, Legea falimentului*. Opoziția a protestat împotriva a ceea ce ea a numit „dictatura majorității”, dar cele 47 de procente pe care le-a deținut în actualul Parlament nu au ajutat-o să obțină aproape nici un compromis din partea PDSR. Nenumăratele amendamente propuse de parlamentarii PNȚCD, PD, UDMR, PAC sau PL '93 au fost respinse ori de cite ori vizau o modificare de fond a proiectelor propuse de Guvern. Argumentele acestora, oricît de pertinente, de juste, erau interpretate de PDSR și aliații săi ca atacuri la adresa Guvernului. Așa se explică faptul că mai toate legile adoptate în acești 4 ani sînt legi proaste, multe elaborate doar pentru a figura pe lista angajamentelor îndeplinite atunci cînd Guvernul avea nevoie de banii forurilor internaționale.

• Nenumăratele scandaluri aduse în discuția Parlamentului, degenerînd rapid în derizoriu, au contribuit și ele la pierderea credibilității. Aproape fiecare nor scandal s-a lăsat cu nașterea unei comisii, în care zeci de parlamentari asudau săptămîni, luni sau chiar ani pînă ce reușeau să elaboreze unul sau unora două rapoarte (al Puterii și al Opoziției). Rapoartele erau citite în fața Parlamentului și a ziarștilor, după care cazul era închis. Procuratura, sesizată de comisiile în cauză, a dat răspunsuri evazive sau a răspuns deloc. Rapoartele *Comisiei anticorupție, Comisiei de anchetare a evenimentelor din Decembrie 1989, Comisiei*

„Apartamentul”, *Comisiei pentru investigarea situației flotei maritime, Comisiei de investigare a mineriei* au adus, toate, acuzații grave Puterii. În capul listei din *Raportul „Apartamentul”* tronează Oliviu Gherman, Vasile Văcaru, Dan Mircea Popescu, Mișu Negrițoiu, Traian Chebeleu, Adrian Năstase. Nici unul dintre ei nu a fost chemat în justiție și nici nu a renunțat la apartamentul ocupat ilegal. Raportul Opoziției referitor la actele de corupție în care sînt implicați Florin Georgescu, George Ioan Dănescu, Viorel Hrebenciuc, Costică Voicu, Cornel Dinu, Cico Dumitrescu, Ionel Roman, Octavian Andronic, Elena Stolojan, Ion Mihai Popa a fost îngropat imediat ce Procuratura a dat soluția de neîncepere a urmăririi penale împotriva celor menționați, la o lună după prezentarea raportului preliminar în fața celor două Camere ale Parlamentului. Singurul sacrificat atunci a fost deputatul PDSR Ionel Roman, căruia i s-a retras calitatea de secretar al Camerei Deputaților. Paul Teodoru, fostul ministru al Transporturilor, acuzat de dezastrul flotei strategice a României, a fost destituit din funcție și numit imediat consilier la Președinție. Cît despre *Raportul „Decembrie 1989”*, el n-a mai apucat să fie citit în actualul Parlament, deși comisia lucrează la el încă din legislatura trecută.

• La 25 iunie 1993, prin Hotărîrea Parlamentului nr. 30, a fost aprobată funcționarea Comisiei comune pentru exercitarea controlului parlamentar asupra SRI. Comisia, compusă din 9 membri (2 PDSR, 1 PRM, 1 PSM, 1 PUNR, 1 PNȚCD, 1 UDMR, 1 PD și 1 PAC), s-a mărginit să prezinte cîteva rapoarte, în mare parte concluzii nerelevante la rapoartele anuale ale SRI. Audierile făcute de comisie după diversele scandaluri în care a fost implicat SRI nu au reușit să limpezească nimic. Astfel, s-a ajuns să se spună că serviciul d-lui Măgureanu este cel care, în realitate, controlează comisia parlamentară.

Adevărul literar și artistic nr. 340

- Augustin Buzura: „Cineva scria că a fost arestat la domiciliu... Când dracu' a fost arestat, dacă era cu mine aproape tot timpul?”
- TVR fabrică pui de Cioran...
- Maria Banuș: O discuție cu Marin Preda
- Adrian Marino și broasca țestoasă
- Un caz „caz” istorico-literar: antologia lui N. Manolescu
- 1932: PCR primea indicații prețioase de la Moscova
- 1954: Numeroși „dușmani” pîndesc realismul-socialist
- Revenirea unui reporter: Cornel Nistorescu
- Magda Mihăilescu: ...Dați „Punguța cu doi bani”!
- Costache Olăreanu despre „starea poeziei” și George Cușnareanu despre Setlăceak
- Vocile poeziei: Senghor 90

70 de ani de la constituirea Partidului Național Țărănesc

1. Partidul Național al Românilor

1.1 Geneza Partidului Național Român

• Originea Partidului Național al Românilor trebuie căutată în Adunarea din 4/16 mai 1848 de pe Cîmpul Libertății de la Blaj. Atunci s-a ales un comitet permanent, format din 25 de persoane, cu sediul la Sibiu, care a proclamat dorința poporului de a nu accepta unirea Transilvaniei cu Ungaria. Cu toate că nu a putut activa mult timp, amintirea acestui comitet va dăinui. Cînd, mai tîrziu, s-a constituit PNR, comitetul său permanent va avea 25 de persoane, sediul va fi la Sibiu, iar activitatea lui politică se va concentra pe refuzul de a accepta unirea Transilvaniei cu Ungaria.



Ion Mihalache

• Partidul Național al Românilor din Banat și Ungaria s-a format la 26 ianuarie/7 februarie 1869, la Timișoara. El reprezenta interesele românilor aflați în regiunile ce nu făceau parte din Transilvania istorică, respectiv Banatul, Bihorul și Maramureșul. Președintele partidului a fost ales Alexandru Mocioni.

• Partidul Național al Românilor din Transilvania (regiunea istorică) s-a constituit în urma conferinței de la Miercurea Sibiului, din 23-24 februarie/7-8 martie 1869. Președinția i-a fost încredințată lui Ilie Măcelariu. Deoarece autoritățile nu recunoșteau decât națiunea maghiară, la 10/22 martie 1869 partidul a fost scos în afara legii. În continuare, PNR din Transilvania a activat o perioadă folosind drept paravan conferințele electorale.

• Partidul Național al Românilor (din Ungaria și Transilvania). Unirea celor două partide și principiile de organizare ale unui PNR unitar au fost stabilite de dr. Ioan Rațiu, George Barițiu, George Pop de Băsești și Partenie Cosma, în anul 1880, la Turda. La 30 aprilie-2 mai/12-14 mai 1881, cei 113 delegați din Transilvania și 13 delegați din Banat, participanți la conferința națională de la Sibiu, adoptă hotărîrea de unire a celor două partide sub numele de Partidul Național al Românilor din Ungaria și Transilvania.

1.2. Președinții Partidului Național Român

Nicolae Popeea: 1881-1882; Partenie Cosma: 1882-1883; George Barițiu: 1884-1888; Ioan Rațiu: 1889-1890;

Vincentiu Babeș: 1890-1891; Ioan Rațiu: 1892-1902; George Pop de Băsești: 1903-1919; Iuliu Maniu: 1919-1926.

1.3. Personalități ale Partidului Național Român (1869-1926)

• Alexandru Mocioni, Andrei Mocioni, Valeriu Braniște, Coriolan Brediceanu, Aurel C. Popovici, Iuliu Coroianu, Vasile Lucaci, Teodor Mihali, Aurel Vlad, Ioan Scuiu, Aurel Lazăr, Ștefan Cicio Pop, Vasile Goldiș, Alexandru Vaida-Voevod, Mihai Popovici, Ioan Slavici, Octavian Goga, Alexandru Ciura, Octavian Tăslăuanu, Ioan Lupaș, Onisifor Ghibu, Ion Agârbiceanu, Sextil Pușcariu, Liviu Rebreanu, Șt. O. Iosif, Aurel Vlaicu.

2. Partidul Țărănesc

2.1. Geneza Partidului Țărănesc

• Partida Țărănească. Primul partid țăărănesc din România a fost creat în 1895 de învățătorul Constantin Dobrescu-Argeș și purta numele de Partida Țărănească. Activitatea acestui partid a fost întreruptă în anul 1899.

• Partidul Țărănesc din România. În 1918, aflat pe front în calitate de căpitan, învățătorul Ion Mihalache reia ideea înființării unui partid al țăărănilor. La vremea respectivă, Ion Mihalache era președinte al „Asociației generale a corpului didactic primar”. El ia legătura cu Alexandru Averescu și Nicolae Iorga, dar aceștia refuză participarea.

• La 5/18 decembrie 1918, 160 de delegați (învățători, preoți și țărani) din 8 județe sînt convocați la Bucu-



Corneliu Coposu

rești, pe strada Lipsican 80. Se constituie astfel Partidul Țărănesc din România, condus de Ion Mihalache și M. Ionescu-Berbecaru. Partidul își propune, printre altele, să ferească țărâna română de bolșevism.

• La 3/16 februarie 1919, Partidul Țărănesc absoarbe prin fuziune Partidul Muncii, ce se formase la Iași, în noiembrie 1918, la inițiativa unui grup de profesori universitari, preoți, învățători și muncitori.

• La 8-9/21-22 octombrie 1919, la conferința națională, la care participă reprezentanți din 18 județe, este ales Comitetul Executiv al Partidului Țărănesc. El este format din: Ion Mihalache, Virgil Madgearu, M. Ionescu-Berbecaru.

2.2. Personalități ale Partidului Țărănesc

• Virgil Madgearu, Ion Răducanu, Nicolae Costăchescu, Eduard Mirto, Cezar Spineanu, Ion Borcea, Nicolae Lupu, Grigore Iunian, Constantin



Iuliu Maniu

Stere, Pan Halippa, Vasile Pârvan, Cezar Petrescu, Victor Ion Popa, Gib Mihăescu, Mihai Ralea, Simion Mehedinți.

3. Partidul Național Țărănesc

3.1. Drumul spre fuzionare

• În ședința din 17-18 iunie 1921 s-a aprobat fuzionarea Partidului Țărănesc cu Partidul Țărănesc din Basa-

rabia (Constantin Stere, Pantelimon Halippa).

• La 19 noiembrie 1922, PNR absoarbe Partidul Conservator Democrat (Mihai Cantacuzino, Constantin Xeni, Stelian Popescu, Emil Lahovari, Gheorghe Mironescu).

• La 15 ianuarie 1925, Partidul Naționalist al Poporului (Nicolae Iorga, Constantin Argetoianu) fuzionează cu PNR, acceptînd titulatura și programul acestuia. În 1926, cele două partide se separă.

3.2. Partidul Național Țărănesc - Fuzionarea

• Tratatul dintre PNR și Partidul Țărănesc în vederea fuziunii încep în mai 1924 între Iuliu Maniu și Vasile Goldiș pe de o parte și Constantin Stere pe de altă parte, pe baza unui program în 10 puncte. Tratatul durează mult timp (doi ani și jumătate), provocînd o serie de demisii din PNR.

• La 10 octombrie 1926, congresul Partidului Național Român și respectiv congresul Partidului Țărănesc au aprobat în ședințe separate fuzionarea celor două partide. Apare astfel Partidul Național Țărănesc, primul Birou PNȚ avînd următoarea alcătuire: președinte - Iuliu Maniu (PNR); vicepreședinti - Ion Mihalache (PT), Nicolae Lupu (PT), Alexandru Vaida-Voevod (PNR), Pavel Brătășanu (PNR); secretar general - Virgil Madgearu (PT); casier - Mihai Popovici (PNR).

În februarie 1927, locul lui Nicolae Lupu, ca vicepreședinte al PNȚ, este luat de Grigore Iunian.

• La 3 noiembrie 1927, sub conducerea lui Gheorghe Mironescu se organizează Departamentul de studii al PNȚ. Printre cei care conduc secțiile de studii se află: Alexandru Vaida-Voevod, Ștefan Cicio Pop, D.R. Ioanițescu, Ion Răducanu, Grigore Iunian.

• La 17 octombrie 1927 apare ziarul Dreptatea. Personalități importante aderă, în 1927, la PNȚ: C. Rădulescu-Motru, Traian Bratu, Petre Andrei, Ștefan Holban, Mihai Racoviță.

Uniunea Europeană Creștin Democrată sprijină CDR

Pe 7 octombrie, la invitația PNȚCD, s-a aflat într-o vizită în țara noastră domnul Wim van Velzen, președintele Uniunii Europene Creștin Democrată, președinte al Academiei Creștin Democrată pentru Europa Centrală și de Est, membru al Parlamentului European. Prezent la conferința de presă a PNȚCD, Wim van Velzen a reafirmat sprijinul UECD pentru Convenția Democrată Română, pentru candidatul acesteia, Emil Constantinescu, la alegerile prezidențiale.

UECD, a doua forță politică în Consiliul Europei și în Parlamentul European, este o organizație creștin-democrată, la care sînt afiliate 46 de partide din întreaga Europă. Printre membrii UECD se numără personalități de prim rang ale politicii europene: cancelarul Germaniei, Helmut Kohl, președintele guvernului spaniol, José Maria Aznar, președintele Consiliului Europei, Leni Fischer. Fiind afiliat la UECD (după cum remarcă Wim van Velzen), PNȚCD „aparține uneia dintre cele mai puternice familii politice europene”.

Wim van Velzen s-a referit la rezoluția adoptată la congresul UECD la Ljubliana de susținere a CDR și candidatului său la președinție. Motivul acestui sprijin (a spus Wim van Velzen) este legat de faptul că, în opinia UECD, „programul domnului Emil Constantinescu și al Convenției este un răspuns mai bun la nevoile societății românești”.

Președintele UECD s-a declarat șocat de metodele folosite de actualul guvern pentru manipularea alegerilor. „Aceste manipulări prin campania telefoanelor, sint de necrezut. Dar este de asemenea (de necrezut) și campania prin videoclipuri, ce are ca unic scop să-i inviduiască pe candidați fără nici o dovadă, fără să se asume în schimb nici o reponsabilitate pentru ceea ce ei, guvernanții, au făcut în ultimii 6 ani”. Referitor la Contractul cu România, Wim van Velzen a fost de părere că el conține prevederi foarte bune pentru evitarea excluderii sociale, pentru lupta împotriva corupției, pentru restituirea bunurilor confiscate de comuniști, lucruri care, dacă ar fi realizate, ar așeza România pe făgașul normalității. „Accentul pe care îl puneți pe noi lucruri de muncă este de o mare importanță”, a subliniat Wim van Velzen, „pentru a le da oamenilor o perspectivă, un viitor”. A sosit momentul unei schimbări, a opinat președintele UECD: „Dacă vă amintiți, în timpul ultimei mele vizite aici am spus că Iliescu nu-și face temele... Și a avut deja două mandate și șase ani. (...) Iliescu a avut deja șansa și acum este momentul unei schimbări. Eu sînt aici pentru a sprijini moral și cît mai posibil campania CDR, candidatura la președinție a domnului Emil Constantinescu și, bineînțeles, pe toți candidații CDR pentru Parlament”.



Portret de politician: REMUS OPRIȘ

Domnule Remus Oprîș, spuneți-ne, pentru început, cum se hotărăște un medic psihiatru să intre în politică?

În ce mă privește, am intrat în politică încet-încet, dar din convingere. N-am făcut politică înainte de '89, însă am fost sensibilizat de anumite experiențe trăite în familie. Tatăl meu, membru PNT, a fost arestat politic. Aflesem de existența acestui partid și de tot ce s-a întâmplat cu el.

Ciți ani a fost închis tatăl dv.?

13 ani. Pe mine m-a conceput între două închisori. L-am cunoscut când aveam 7 ani și am avut avantajul să trăiesc în lumea foștilor deținuți politici, așa încît educația mea n-a însemnat doar ceea ce se spunea la școală. Am cunoscut – e drept, nu la nivelul altora – ce înseamnă Securitatea și de aceea, pentru mine, viața de după revoluție a fost efectiv o eliberare. La vârsta liceului, pentru că aveam aptitudini, îmi dorisem să fac Facultatea de Drept, ceea ce era imposibil, deoarece aveam nevoie de o recomandare de la organizația județeană UTC, o caracterizare, iar cu originea mea nu o puteam obține. Deci, ca să revenim, m-am considerat suficient de motivat să fac politică și nu a fost o întâmplare înscrisura mea în PNTCD. O bună parte din lideri îmi era cunoscută și știam dimensiunile jertfei lor și spre ce anume tind ei. În plus, de ce cred că un medic trebuie să facă și politică: conceptul de stare de sănătate, conform Organizației Mondiale a Sănătății, se definește nu ca absența a bolilor, ci ca o stare ce îți indică existența unei bune stări fizice psihice și sociale.

Dacă medicul poate să asigure sănătatea fizică sau psihică, numai făcînd medicină, sănătatea socială el nu o poate asigura. Iar sănătatea socială le influențează pe celelalte două. Intrînd în viața politică, m-am axat, lucrînd în cadrul Parlamentului în Comisia de Sănătate și familie, chiar pe această interferență: protecție socială și reformă sanitară.

Socotii că poporul roman este un popor bolnav? Întrebarea mea nu are un sens figurat.

Cred că este un popor, care, biologic, începe să cumuleze anumite carențe ale lipsei de bunăstare. Fenomenul de îmbătrînire demografică este alarmant, cu derulare în viitor, iar stoparea lui va fi foarte dificilă. În ultimii ani, populația țării a scăzut – nu doar prin emigrare – cu 200.000. Se așteaptă în următorii 4 ani o scădere cu încă 100.000. Romania este țara cu speranța de viață cea mai scăzută din Europa. Un bărbat, în țara noastră, trăiește cu aproape 4 ani mai

puțin decît unul din Albania. Patologia virstei a treia nu este suficient de bine supravegheată, iar protecția socială pentru virstnici este aproape inexistentă. Indicatorii morfologici de dezvoltare ai adolescentului (înălțime, ritm de dezvoltare etc.) arată o stagnare, ba chiar un fenomen discret de rămînere în urmă. Nu vreau să pun totul pe seama degradării vieții economice, dar se cuvine să arătăm cu degetul că există o responsabilitate a factorului politic.

Ce propune CDR pentru redresarea stării de sănătate?

De peste un an, în cadrul CDR s-a elaborat un program e reformă a sistemului de sănătate, la perfecționarea căruia s-a lucrat continuu. A fost constituită Convenția Medicilor Democrați, o structură a CDR, ce cuprinde nu doar medicii din asociațiile profesionale ale PNTCD și PNL, ci și o serie de medici neînregistrați în partidele Convenției, dar care doresc să facă parte din această structură. Avem relații de parteneriat cu Camera Federativă a Medicilor, cu Colegiul Farmaciștilor, cu Asociația Cadrelor Medii Medicale. Această structură constituie o punte de legătură spre organizațiile nonguvernamentale, care, în viitoarea guvernare, va trebui consolidată. Contactul cu organizațiile nonguvernamentale reprezintă un punct important în proiectul nostru e reformă, și iată că, deja, am intrat în programul CDR.

Ce ne puteți spune despre bugetul acordat sănătății și despre opțiunea dv. între o asistență medicală privată și una asigurată integral de stat?

Chiar în acest interval în care ne-am aflat în opoziție, noi am promovat una dintre cele mai importante legi ale reformei sanitare, și anume *Legea de reînființare a Colegiului Medicilor din România*.

Aproape doi ani, ea a fost obstaculată în Parlament de către Ministerul Sănătății, care a încercat să creeze un paralelism legislativ prin înființarea Ordinului Medicilor, în prezent autodesființat. Această lege este în continuare obstaculată în aplicarea ei. Sperăm ca, după 3 noiembrie, să poată funcționa, pentru că este prima lege care, după revoluție, își propune să reorganizeze corpul medical românesc și să organizeze un cadru deontologic. O a doua lege – cheia de boltă a reformei sanitare – este *Legea asigurării de sănătate*. Proiectul de lege elaborat, care a trecut prin Senat cu foarte mari dificultăți și asupra căruia s-a oprit Comisia de Sănătate (care a adus foarte multe amendamente),



Remus Constantin Oprîș s-a născut la 20.11.1958. Absolvent al Universității de Medicină din București 1984; specialist în psihiatrie, din 1993. **Experiență profesională:** Medic la Spitalul Județean din Ploiești, 1984–1987; medic la dispensarul din Singeru, jud. Prahova și ICRAL (Ploiești), 1987–1989; medic psihiatru la Policlinica Cimpina și la Spitalul Gheorghe Marinescu (București), din 1990. **Activitate politică:** membru PNTCD din decembrie 1989; Membru susținător al AFDP 1990; Președinte al Organizației de Tineret a PNTCD, 1991–1994; membru al Parlamentului și al Comisiei de Sănătate și Familie a Camerei Deputaților, 1992–1996; vicepreședinte PNTCD, din ianuarie 1996; Director de campanie electorală al Convenției Democratice Române, august 1996. **Activitate parlamentară: Inițiative legislative:** Legea exercitării profesiei de medic și organizarea Colegiului Medicilor; Proiectul de lege privind la reorganizarea asistenței medicale din psihiatrie. Amendamente și contribuții legate de: Proiectul Legii de organizare a activității de medicină legală; Proiectul Legii de asigurări sociale de sănătate; Proiectul Legii privind la protecția muncii; Reorganizarea Societății Române de Cruce Roșie.

este inspirat de legislația germană, care a creat unul dintre cele mai solide sisteme de protecție socială din Europa.

Vă rugăm să enumerați câteva elemente concrete ale acestei legi.

Legea își propune să creeze un fond național pentru asigurarea de sănătate, administrat de Casa de Asigurări de Sănătate. Acest fond va fi compus din contribuțiile, atît ale patronatului cît și ale salariaților, care vor fi inițial de 7%, apoi vor scădea la 5%. Nu se exclude, pentru început, și o alocație bugetară. Procentele de care v-am vorbit nu înseamnă o sporire a impozitării, ci o redirijare a ceea ce statul deja încasează, fără ca cetățeanul să aibă un control asupra a ceea ce a dat. Ideea noastră este de a face asigurări, nu în raport cu factorii de risc, așa cum este în America, ci în raport cu veniturile salariale sau cu cele patronale. Pentru cei care nu pot să achite aceste contribuții (familii sărace, șomeri etc.), ele pot fi acoperite din bugetele locale. Principiile care vor sta la baza acestei legi vor fi principiile autonomiei gestiunii fondurilor, principiul subsidiarității și al solidarității sociale.

Sinteză pentru privatizarea serviciilor medicale?

Sigur că da. În special serviciile pentru asistența medicală primară pot fi foarte repede privatizate. De fapt, odată cu apariția *Legii privind asigurarea de sănătate*, se va lăsa po-

sibilitatea fiecărui medic de a face contract cu Casa de Asigurări, iar așa-zisa privatizare vine de la sine. Retribuirea medicului se va face în raport cu numărul de consultații și cu numărul de pacienți, conform unei scheme de retribuere, Casa de asigurări fiind cea care va face plățile medicului și personalului care lucrează în acel cabinet. Vor fi medici foarte bogați și alții mai puțin bogați, în raport de prestația lor. Cît privește relația pacientului cu medicul, se exclude peșcheșul bine cunoscut acum. Tot în cadrul acestei legi, există posibilitatea de asociere a medicilor, așa cum există în Occident. De pildă, un tînăr absolvent, căruia îi va fi mai greu să lucreze singur în sistem de la început, poate lucra inițial pe lîngă medici cu experiență, cu renume, ceea ce va fi benefic pentru integrarea lui, dar și din punctul de vedere al experienței pe care o poate căpăta. Odată cu aplicarea acelei legi, se va pune capăt sistemului actual, atît de defectuos, de compensare a medicamentelor. Costul lor va fi inclus în asigurarea de sănătate. Legea aceasta a fost născută și totodată blocată de PDSR, care a avut o atitudine duplicitară. PDSR a rămas crampant de sistemul de organizare deficitar, un sistem care depinde în exclusivitate de buget și pe care-l lasă moștenire. Cei din actuala conducere politică s-au dovedit și proști manageri, pentru că și atunci cînd au avut bani, n-au știut să-i folosească. Anumite programe, oferite de Banca Mondială, prin care se puteau atrage fonduri serioase, nu au avut o urmare concretă, pentru că nimeni nu s-a ocupat de alcătuirea proiectelor. În total, cei care au fost responsabili cu sănătatea în actuala legislatură au demonstrat o proastă gospodărire și nechibzuință. Dorim să punem capăt anchilozării în vechiul sistem centralizat, prin descentralizarea lui. Păstrarea colaborării cu asociațiile profesionale ne va permite să dezvoltăm programe de sănătate cu sprijinul lor. Apoi, trebuie menționată colaborarea cu unitățile medicale confessionale. A existat experimentul CHRISTIANA, pe care Ministerul Sănătății l-a distrus; era o premieră la noi, un experiment, în care își dădea mîna Ministerul Sănătății, asociația CHRISTIANA și Biserica ortodoxă. Astfel de unități ar putea juca un rol extrem de important în problema copiilor străzii, a bătrînilor, a orfanilor, etc. Un alt punct al programului nostru este intenția de a aduce în atenția oamenilor faptul că starea de sănătate nu este doar o problemă a cetățeanului, ci și o colectivităților. De aceea dorim să lășăm mai multe atribuții comisiilor care se ocupă cu probleme de sănătate, în administrația locală. În aceste comisii sînt și medici care sînt, totodată, autorități locale. Aceste comisii locale pot dezvolta programe specifice, zonale. Pentru că problematica este diferențiată, nu numai în raport cu virsta, ci și în raport cu zona (poluare etc.). Nu Ministerul Sănătății, de la centru, stabilește problematica fiecărei zone, ci medicii din teren.

Dar ca să poată funcționa, legea de care vă vorbesc trebuie însoțită de un consistent pachet de legi.

Ca medic psihiatru și politician, care este părerea dv. referitor la opinia, conform căreia politicianilor ar trebui să li se facă în prealabil un control psihiatric?

O evaluare a stării de sănătate este utilă oricui dorește să se angajeze într-un post public. Deci și politicianul, a cărui răspundere este foarte mare, își poate face un control medical, inclusiv psihiatric, dar diagnosticul trebuie să rămînă confidențial și nu poate reprezenta un factor de depar-tajare. Rămîne la latitudinea lui, dacă dorește, sau nu, să-și facă public diagnosticul.

A consemnat RODICA PALADE

POLIROM



colecția PLURAL
NOUTĂȚI



Gabriel Andreescu
Naționaliști, antinaționaliști...
O polemică în publicistica românească

Stelian Tănase
Revoluția ca eșec
Elite & societate

În pregătire:
Michel de Certeau – Fabula mistică
Nikolai Berdiaev – Sensul istoriei

comenzi la CP266, 6600, Iași
Tel.&Fax: (032)-214.100; (032)-214.111



S. DAMIAN

Omul care își ascunde umbra sau

VIII

despre vina Președintelui

Nu e de mirare că selecționând cu migală echipa care s-a dedicat elogiilor meritelor sale, Președintele nu acordă însemnate contribuții pe care o pot aduce la această treabă oamenii de cultură. În calculele sale, nepăsătoare la tresăriri emoționale, el se lasă ghidat de interes, judecă fiecare acțiune în relație cu foloasele domniei. Dintre toate activitățile de stat, cultura e sacrificată cel mai repede, fără muștrări de conștiință. La ministerul de resort, în posturile cheie s-au strecurat nu doar executați marginați, văduviți de orice relief, care nu ascultă decît de indicații și instrucțiuni, dar și huliganii notorii, care l-au servit cu zel și pe predecesor, specimene certyate cu morală, mistuite de ciudă și de neputințe. Ei sint plasați în acele locuri de răspundere, de unde vor încarcera creația autentică și vor încerca să intimideze și să niveleze spiritele iconoclaste. Nici nu-i pasă Președintelui de fundătura în care e înghesuită inspirația inovatoare. Putem face presupunerea, fără riscul de a greși, că Ion Iliescu contemplă cu vădit dispreț agitația breslei literare, artistice, științifice.

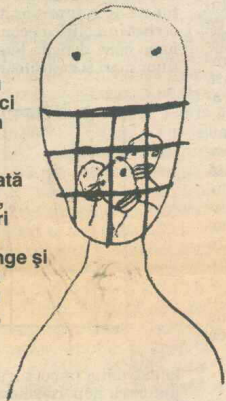
Un pact (ambiguu) cu intelectualii

Luînd act de ostilitatea cu care îi întîmpină „o anume parte a presei”, recalitrantă, pe care o țînțește la rîndul lui, continuu, la stîlpul infamiei, dar n-o mai poate eradică în maniera antecesorului, Președintele s-a răzgîndit parcă în lunile din urmă și vrea acum, prin abili mijlocitori, să stabilească un contact cu acei intelectuali care par maleabili. În această fază de defensivă, a reperiilor în disputele de idei, el nu pretinde atît înrolarea necondiționată a creatorilor de partea regimului, cît dezertarea din baricada adversă. Atît îi ajunge. Respectarea neutralității, încurajarea „apolitismului”, disponibilitatea pentru alte preocupări - cîne alege această conduită cuminte, de intelectual dresat, este răsplătit cu onoruri, și chiar - culmea! - cu prerogative sfidătoare politice, de ministru, de șef și viceșef al Academiei, de director de teatre etc. Măsurat cu precaritatea traiului suportat de un cetățean oarecare, exercițiul cultural nu produce nici el un venit mai suculent; editurile și revistele onorează rareori colaborările, majoritatea scriitorilor și artiștilor se plîng, întîi de toate, de sărăcie. Profitînd de agravarea crizei materiale, Președintele scotează pe un mijloc solid de presiune. De acolo, de la fundațiile și institutele finanțate generos de șeful statului, se pot scurge fonduri îmbelșugate de existență, ele ar garanta comenzi, credite, contracte ambicioase. Se poate, de aceea, anticipa o regrupare a unor forțe literare și artistice în jurul unor centre oficiale sau semi-oficiale. Va fi la modă cochetarea unor creatori cu partidul de guvernămînt, care distribuie pungile cu bani, și chiar cu mesagerii Președintelui, prin care se nădăjduiește o echilibrare a bugetelor. Ca să justifice compromisiurile dezonorante cu Puterea, autori cam labili vor pretinde, desigur, că au învățat bine lecția înregimentării simultane, că și în pactele iscalite cu Ceaușescu ei au apărut, de fapt, ne-

strămutat integritatea lor de creatori. Cît despre manipulare, ei vor pretinde că nu se vor lăsa trași pe sfoară, iar cel păgubit și care va ieși din afacere cu buzele umflate va fi noul Mecena, Ion Iliescu. În acest punct ei se înșală oricum, neobservînd că se iau la întrecere în violențe cu o vulpe bătrînă, ca Președintele, un as al intrișilor și al colportărilor. Ei nu pot decît pierde în această cursă a vanităților.

Și în contactul cu oamenii scrisului, ca și în platforma cu care mobilizează păturile largi ale populației, Ion Iliescu recurge cinic la mirajul naționalismului. El e convins că în acest fel întărește unitatea cu masele în sco-

• Strategia dedublării adoptată de șeful statului român se regăsește pe toate treptele de exercitare a autorității. • Se folosește un limbaj pentru afară și un altul pentru înăuntru (perpetuarea rigidității vechiului regim, cu mici rectificări). • Planul conspirativ de a conserva un bastion izolat de comunism. • Tactica ascunderii adevărului exprimă esența retrogradă a regimului Iliescu. Ea e determinată de: a) doctrina de conducere a treburilor țării, marcată de duplicitate, b) dorința de a acoperi păcatul originar, al răsturnării din decembrie 1989, inecată, fără necesitate obiectivă, în sînge și asasinat, c) refuzul de a accepta dezbateri critice a erorilor comise. • Cum s-a născut un fanatism fără baza teoretică a comunismului, fără un obiect de fixație. • Uzurparea puterii și consecințele ei pentru un tip aparte de cult al personalității. •



puri electorale, unitate nutrită din irațional și superstiție milenară. Sint direcții de acțiune pe care le-am examinat. Revenind la biografia, ne-transparentă pînă la capăt, a lui Ion Iliescu, am subliniat că în cultul personalității sale se ivesc asperități, limitări. O stavilă greu de trecut este chiar conceptul de dedublare, care determină, cum am văzut, strategia politică și își pune pecetea asupra iradierii ca figură charismatică a șefului statului. Dacă motorul întregului complex clădit pe ambivalență e conținut în prezența de neconfundat a Președintelui, el e defavorizat de soartă în ochii admiratorilor săi din pricinile enumerate. Conspirativitatea nu concordă cu lumina și pompa. Despre una din fețele Conducătorului nu se poate scrie tocmai fiindcă este ascunsă, zonă tabu, marele secret. Evident, lipsește un factor indispensabil în dezlănțuirea fără margini a cultului personalității. Apologetii sint încredințați în sinea lor că performanța lui Ion Iliescu, așa cum va fi celebrată de posteritate, rezidă în sfîrșirea eroică de a salva ceea ce nu se vede la suprafață, corpul sistemului îngropat, situat sub linia de plutire. Dar despre asta nu pot încă vorbi degajat. Este bastionul solitar de comunism, păzit cu strîșnicie, de neghicit, la care nimeni nu are acces, ținut pregătit pentru ziua X, cînd se vor înmulți centrele de rezistență, cînd va fi posibilă refacerea utopiei Revoluției. Ne întîmpină, așadar, în hagiografia oficială un Președinte incomplet, scindat, mutilat de circumstanțe, forțat să acopere sub văluri (ce nedreptate a istoriei!) partea cea mai inventivă, tenace, vitează - devotamentul său leninist.

Inconvenientul de a purta o mască

În caz că ar căuta un autor apt să compună, ca Machiavelli, un tratat asupra puterii în maniera *Principelui* - o ipoteză, firește, fantezistă -, acesta ar trebui să aibă o reprezentare cît de cît plauzibilă despre arta de a guverna în contemporaneitate a cuiva care a fost comunist, a uzurpat Puterea tocmai în clipa cînd i s-a cerut să se distanțeze public de vechea adeziune, a continuat însă în intimitatea sa să se dedice misiunii revoluționare, cutedînd un joc dublu, pe muchie de cuțit. N-ar fi deplasată acum curiozitatea de a descoperi ce anume a mai rămas viu din cel de-al doilea ego al lui Ion Iliescu, prin care el persistă a fi soldatul cauzei proletare, neclintitul discipol al cititorilor comunismului. Ce fatalitate, Președintele nu se mai poate însă nicăieri legitimă cu adeziunea sa reală, nu-și poate destăinui identitatea! Cu cine mai poate sta el în tîhnă de vorbă despre trecutul de luptă, despre romantismul visului militant, cînd își poartă scoate masca și abandona corvoada de a zîmbi crispat, prefăcut, unde se poate mișca liber, spontan, la cheremul dispoziției sale imediate de spirit? Îmi pot imagina că mai sint puțini, extrem de puțini pri-

care a vasului, fie și fragmentară, la suprafață), Silviu Brucan (zgomotos, de o vanitate incomodă, ahtiat să umple zi de zi manșetele gazetelor cu revelații de senzație), Petre Roman (tînarul în pulover, expert în limbi străine, bun de folosit în propaganda externă, care nici el n-a fost în stare să-și subordoneze orgoliul cauzei și s-a simțit tentat să interpreteze apoi rolul unui Brutus, spre deziluzia maestrului său) și alții. De consemnat că toți cei care au capotat n-au îndrăznit să fie vindicativi, cu toate că îl urăsc pe învingător, pe Președinte, și n-au comunicat nimănuși frîntura din taina pe care o cunosc, probabil luînd foarte în serios avertismentul că vor plăti cu viața răbufnirea de indiscreție. Șirul celor decedați în împrejurări neclare e lung, de la generalul Gușe la aviatorul Maluțan.

În vestitul roman a lui Robert Stevenson, filmat în felurile versiuni pînă acum, dubla personalitate e tratată ca o bifurcare de conștiință, o anomalie a frii, subiect de investigație medicală. Onorabilul Dr. Jekyll nu știe prin ce coclauri cutreieră noaptea reversul ființei sale, Mr. Hyde, sferelor lor nu se intersectează nici pe versantul memoriei. Asocierea figurilor nu este revelatoare aici, ne găsim pe alte coordonate. Dubla viață a Președintelui e premeditată în toate amănuntele, comportamente ale unui ansamblu unitar. Stratagemă concepută meticuloasă e menită să păcălească asistența. Ea implică rigoare, cernere vigilență, consecvență, pentru a nu se incurca planurile și a nu se produce o deconspirare. Fiind lucidă și programată, această ambivalență riscă totuși să tulbure echilibrul interior, căci permanenta disimulare macină energiile, usucă tot ce a mai rezistat viu, creator, original. Din panica lăuntrică, născută în practica dedublării sau în urma remuşcărilor, după faptele de neiertat sau ca rezultat al friiei spasmodice de pedeapsă, cum s-a petrecut cu Macbeth, din acest zbucium nu răzbate nimic în exterior. Dar nu despre destinul individual al lui Ion Iliescu am așternut aceste considerații, ci despre gigantul bluff al prestației sale în favoarea democrației, una din farsele impleticite, de prost gust ale veacului nostru.

Pornind de la comentarea acelei secțiuni din analiza admirabilă a lui H.-R. Patapievic, consacrată rolului Președintelui, analiză îmbogățită de mine cu unele accente, spațiul disproporționat mi se pare totuși de justificat prin importanța dezvăluirilor într-un caz primordial. Abia de acum înainte ar trebui să îndeplinesc restul făgăduielii făcute, și anume de a releva alte puncte de simulanțe în opinii cu autorul din *Politice* (observațiile despre hipertrofia eului autohton sau profesiunea sa de credință pentru liberalism ca soluție politică de depășire a crizei). Nu tîgăduiesc că la lectura volumului am remarcat și locuri unde nu ader la alergile mărturisite (neîncrederea totală în propensiunea colectivistă, reacțiile elitiste), delimitări pe care sper să mi se permită să le formulez.

ABONAMENTE CU MARE REDUCERE LA REDACȚIA „22”

Foarte avantajos pentru cadre didactice, elevi, studenți, pensionari, foști deținuți politici și veterani de război:

- Numai 4.500 lei pe 3 luni, cu expediere la domiciliu;
 - Numai 4.000 lei pe 3 luni, cu ridicare de la redacție;
- Practic jumătate din exemplarele primite sint gratuite. Pentru celelalte categorii de cititori abonamentele sint, de asemenea, cu reducere:
- 6.000 lei pe 3 luni (reducere 34%)
 - 5.500 lei pe 3 luni (reducere 40%), în aceleași condiții.

Cei interesați sint rugați să achite la sediul redacției (Calea Victoriei 120) sau să expedieze prin mandat postal suma corespunzătoare, pe adresa: **Revista „22”, cont 45103532 BCR Filiala sector 1, Calea Victoriei 155, Bloc D1, București.** Adevăritele (talon de pensie, adeverințe școlare etc.) valabile un an se expediază pe adresa: **Revista „22” Calea Victoriei 120, sector 1, București**, cu specificarea pentru **Serviciul de Difuzare.**

Abonamentele cu reducere sint sponsorizate de Asociația EST-LIBERTÉS



DANIEL DĂIANU

Mersul transformării*

Politica publică ca politică națională

Dacă nevoia de politică publică nu poate fi contestată, natura și sfera de cuprindere ale acesteia au fost și rămân un obiect de dispută aprigă. Clarificări în acest sens sînt cu atît mai actuale pentru țările postcomuniste, avînd în vedere de unde vin și încotro încearcă să se îndrepte acestea. Afirm acest lucru și pentru că s-ar putea să pară ciudat a accentua nevoia de politică publică în circumstanțele istorice ale transformării fostului stat totalitar. Mai ales că o astfel de argumentație ar putea fi capitalizată de cei interesați într-o direcție opusă mersului firesc al transformării, al metamorfozării și retragerii structurale a statului din economie. Și totuși un asemenea risc nu trebuie să ne oprească de la a evidenția nevoia de politică publică, privită ca demers inteligent și judicios calibrat, pus în slujba modernizării.

Să fiu mai explicit, făcînd, de pildă, referire la efectele globalizării în spațiul economic mondial. Există astfel opinii conform cărora globalizarea ar face anacronică sau ineficace politica publică ca politică națională. Unele voci, de pildă a cunoscutului expert în management Kenichi Ohmae, afirmă că statul național ar fi caduc și pe cale de rapidă dispariție ca relevanță economică. Dincolo de dimensiunea sa ideologică, o viziune ca cea menționată nu-și găsește – cel puțin pînă acum – suficientă validare în realitate. Ceea ce economiștii numesc „legea prețului unic” (*one price law*) funcționează numai ca tendință și imperfect, iar pretinsa mobilitate a factorilor de producție este mult prea incompletă și asimetrică în lumea contemporană. Să ne gândim, de exemplu, la faptul că forța de muncă nu poate circula conform preceptelor acestei viziuni sau la modul în care este generat progresul tehnologic – în funcție de calitatea „mănușurilor” de tehnologie, cum ar spune Michael Porter. Or, geneza acestor mănușuri nu poate fi pusă numai pe seama întâmplării. Ca să nu mai vorbim de considerente de securitate națională, care presupun privilegierea unor sectoare judecate ca fiind strategice.

Statul-națiune poate fi un potent instrument de modernizare

Este neîndoielnic că există factori cu acțiune de globalizare – și aici putem include și valori și norme proprii civilizației industriale; iar acești factori afectează condițiile de aplicare, eficacitatea măsurilor de politică publică. Și totuși globalizarea nu trebuie identificată cu uniformizare și, mai ales, egalizare de condiții – mai cu seamă dacă observăm cum globalizarea poate coexista cu menținerea (sau chiar adîncirea) unor discrepanțe economice. În plus, dacă orientăm atenția către zona „soft” (moale) a unui agregat social, cea care asigură coeziune socială și care, mai departe, permite definirea ansamblului ca societate, lucrurile devin și mai delicate. Societățile naționale, ca agregate structurate economic și politic, au identități culturale cu o pronunțată dimensiune afectivă; oamenii nu sînt androizi, iar nevoia de identitate se manifestă la nivel de „familie mică” (propriu-zisă) și de „familie mare”, adică de comunitate. Aceste identități și relația lor cu politica publică au putere explicativă în ceea ce privește performanțele pe termen lung ale unei entități național-statale.

Legat de cele amintite mai sus, merită să aduc în discuție o idee centrală a lui Ernest Gellner, și anume că statul-națiune poate fi un foarte potent instrument de modernizare a unei comunități. Lumea este formată din agregate sociale național-statale, care fac revelația unor dinamici economice diferite. În fond, dacă am trăi într-o lume atomizată, în care granițele (nu numai de ordin geografic) nu ar conta, nu ar trebui să sesizăm discrepanțe substanțiale între spații naționale și regiuni. Tocmai de aceea are sens să gîndim în termeni de diferențiale în ceea ce privește calitatea structurilor economice naționale și a politicilor economice naționale.

Și dacă admitem raționamentul de mai sus, se cuvine să reflectăm la politica publică, care înseamnă macroeconomie, politică industrială în sens larg – privind inclusiv investițiile străine, educația și dezvoltarea infrastructurii –, politică comercială, politică socială și, nu în cele din urmă, ideea sau întretinerea (prezervarea) unui model de societate ipostaziat în

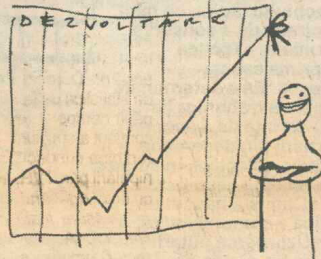
valori, principii și liant social. Aici, desigur, putem considera și funcționarea pe baze explicite, sau implicite, a unui contract social între cetățean și autoritatea mandatată să gestioneze treburile publice.

Politica publică are – sau trebuie să aibă – înăuntrul cîmpului său de acțiune și funcționarea de reguli și proceduri, fără de care ea însăși ar degenera în discreționarism nociv pentru economie și societate în ansamblu.

Problema nu este dacă statul intervine în economie, ci cît și cum intervine

Nu cunosc exemple de așezare din urmă (*catching-up*) în istoria economică modernă care să nu fi implicat un remarcabil efort vizionar și o consistență politică publică națională. Prin urmare, problema nu este dacă statul intervine sau nu în economie, ci natura și sfera intervenției autorității publice – cît și cum se intervine.

Lumea capitalistă este foarte peștiră în privința calității politicilor publice. Astfel, deceniile trecute în America Latină oferă numeroase situații de cum nu trebuie intervenit în economie; populismul exacerbant în politica economică, finanțarea inflaționistă a unor mari deficite bugetare, crearea și întretinerea unor mari și costisitoare sectoare publice, substituirea



la extrem a importurilor și protecția *sine die* a unor industrii neperformante, clientelismul social și politic, mari inegalități în venituri etc. sînt caracteristici ale unui model devenit „clasic” prin vicile sale de fond. Iar cazul exemplar de declin care urmează aplicării acestui model este Argentina peronistă a anilor '50 și '60, care, dintr-una din cele mai prospere țări în perioada interbelică, a alunecat rapid pe toboganul declinului. Și Venezuela, o țară cu mult petrol și alte resurse naturale, a făcut revelația unei surprinzătoare de deficiente administrări publice, iar lista poate fi continuată.

Și avem alte exemple, în Asia de Sud-Est, unde politica publică s-a soldat cu rezultate remarcabile. La baza succesului tigrilor asiatici a stat protejarea cu strictețe a principalelor corelații macroeconomice (evitarea deficitelor bugetare mari și, uneori, chiar realizarea de surplusuri), o rată de economisire înaltă și o intervenție selectivă în economie (politică industrială). Totodată, impresionează la aceste țări accentul deosebit pus pe stimularea exportului (orientarea economiei spre export), sprijinirea educației ca factor de producere a capitalului uman și dezvoltarea infrastructurii.

Morala ce se degajă este: construcția unei politici publice inteligente și eficace nu este o treabă ușoară, avînd în vedere riscurile de a comite erori

în mod recurent, de a produce eșecuri istorice în programele de dezvoltare. Mai mult, se poate argumenta că, în situația statelor postcomuniste, apare o incapacitate aproape funciară de administrare, izvoită – inclusiv ca atitudine – din moștenirea perioadei comuniste. Și totuși această situație de fapt și starea mentală nu pot anula problema în sine, adică nevoia de a reuși concentrarea de eforturi pentru modernizare¹. Aș mai remarcă faptul că în țările dezvoltate există un consens asupra necesității ca politica publică să se îngrijească de asigurarea stabilității macroeconomice, de dezvoltarea educației și infrastructurii, pentru favorizarea creșterii economice durabile.

Marea întrebare este deci cum să se edifice o politică publică de liberalizare care pe de o parte să descătușeze energiile reprimite de sistemul de comandă, iar pe de altă parte să soluționeze probleme care reclamă intervenția statului fără a reinvia demonii ai gîndirii și practicii totalitare.

Trei mari provocări

Putem considera că țările postcomuniste se confruntă cu trei mari provocări în procesul de transformare: a) construcția (modernizarea) instituțională; b) realizarea de creștere economică rapidă pentru ajungerea din urmă a țărilor avansate (*catching-up*); c) asigurarea stabilității sociale și politice.

În legătură cu aceste provocări, doresc să fac câteva observații inițiale. În primul rînd, este de reliefat contextul istoric și politic al inițierii transformării, adică trecerea de la sistemul de comandă la democrație politică și economică. Subliniez dimensiunea politică a transformării, intrucît ceea ce particularizează „marea schimbare” declanșată – în general² – după 1989 este obținerea de libertăți politice, democrația politică. De aceea, se poate avansa teza că în țările postcomuniste din Europa Centrală și de Est o formulă autoritaristă³ de guvernare a transformării economice ar fi respinsă de societate, ar genera ea însăși instabilitate⁴. Această teză poate fi judecată din perspectiva evaluării relevanței altor experiențe de modernizare – de exemplu, cea asiatică, unde se remarcă un pronunțat autoritarism. Se poate observa și disocierea făcută între modernizare și creșterea economică, deși, într-un sens foarte larg, prima s-ar referi și la al doilea proces ca expresie a calității funcționării instituțiilor (deci a spațiului agregat). Totodată, învingerea încordării structurale și stabilizarea macroeconomică durabilă sînt incluse sub genericul realizării de creștere economică rapidă și susținută, deoarece sînt strîns interrelaționate cu aceasta din urmă. În fine, fiecare din cele trei mari provocări nu poate fi surprinsă de grila analitică convențională exprimată de formule noționale, ca liberalizarea prețurilor, stabilizare, privatizare sau deschiderea funcțională a economiei.

*Fragmente din introducerea cărții în curs de apariție *Transformarea ca proces real. De la comandă la piață*, București, ed. IRLI.

¹În afară de situația cînd modernizarea ar fi văzută ca „disoluție” într-un spațiu transnațional modernizator – cum ar putea fi considerată Uniunea Europeană în termeni idealști. Dar este realistă o asemenea viziune?

²Spun „în general” deoarece reforme parțiale au fost întreprinse în unele țări comuniste înainte de 1989. România, din acest punct de vedere, a fost un exemplu de stalinism întîrziat, cu unul dintre cele mai rigide sisteme economice de comandă.

³Prin autoritarism nu înțeleg automat paternalism; cele două noțiuni nu sînt similare.

⁴S-ar putea însă recurge și la o altă logică: o anume instabilitate provocată de reformele economice și incapacitatea de administrare a acestora să favorizeze instaurarea de regimuri autoritariste. De aceea, analiza se cuvine a fi diferențiată și raportată la orizonturi de timp și la o dinamică a schimbărilor care pot consolida sau nu procesul democratic – în funcție de progresul economic al societății.

Librăriile din țară în care găsiți în fiecare săptămînă revista „22”:

- Craiova – *Librăria Humanitas*, Str. Brestei nr.13, tel. 051/41.22.60
- Ploiești – *Librăria Humanitas*, Str. Gheorghe Doja nr. 141 tel. 044/12.63.40
- Pitești – *Librăria Humanitas*, Pasajul Victoriei nr. 89 (în incinta Galeriei de Artă Naivă), tel. 048/68.10.97
- Arad – *C&M Anticariat*, Str. Lucian Blaga nr. 2-4, tel. 057/21.77.49

- Bacău – *Librăria Humanitas*, Str. N. Bălcescu nr. 12, tel. 034/14.60.42
- Brașov – *Bibliopola* (în incinta Agenției Teatrale), Str. Republicii nr. 4, tel. 068/14.41.38
- București – *Librăria Sadoveanu*, Bd. Magheru nr. 6, tel. 211.29.65; *Librăria Humanitas (Librăria din fundul curții)*, Calea Victoriei nr. 120; *Librăria Humanitas Kretzulescu*, tel. 613.50.35
- Constanța – *Librăria Sophia*, Str. Dragoș-Vodă (în dreptul Prefecturii), tel. 041/61.50.77
- Iași – *Librăria Humanitas*, Piața Unirii nr.6, tel. 032/21.55.68

- Piatra-Neamț – *Librăria Humanitas* (în incinta Galeriei de Artă „Lascăr Vorel”), Str. Ștefan cel Mare, tel. 033/21.20.15
- Sibiu – *Librăria Humanitas*, N. Bălcescu nr. 16, tel. 069/21.14.34
- Timișoara – *Librăria Humanitas*, Str. Mercy nr. 1, tel. 056/13.31.80
- Tîrgu-Mureș – *Librăria Humanitas-Palas*, Piața Trandafirilor nr. 57, tel. 065/16.78.63
- Turnu-Severin – *Librăria Humanitas*, Str. Crișan nr. 25 (Casa Tineretului), tel. 052/32.69.31

ASOCIAȚIA „21 DECEMBRIE” AVERTIZEAZĂ:

Voturile din străinătate pot fi falsificate

„Telefongate” este numele dat de mass-media scandalului care a ținut capul de afiș săptămîna trecută. Este vorba de descoperirea, pe 30 septembrie, a unui centru de sondare a opiniei publice al PDSR care, prin întrebările puse telefonic subiecților, manipula electoratul în sensul de a nu vota cu partidele de opoziție. Această dezvăluire a fost făcută de către Asociația „21 Decembrie 1989 București”, care la o săptămîna de la scandalul „telefoanelor otrăvite”, trage încă un semnal de alarmă: transportul voturilor cetățenilor români din străinătate.

La alegerile din 3 noiembrie, de transportul celor aproximativ 300.000 de voturi ale cetățenilor români din străinătate se va ocupa Ministerul Afacerilor Externe. Pentru aceasta, ministerul a ales oferta de transport a TAROM. Această ofertă a fost pusă la dispoziția presei de președintele și vicepreședintele Asociației „21 Decembrie 1989 București”, Adrian Dumitrescu și Constantin Aferăriței, pe 8 octombrie. Prin respectul document, TAROM se angajează față de MAE să transporte gratuit voturile românilor din străinătate în cazul în care vor fi „expediate ca bagaje neînsoțite”. Această specificare a trezit bănuiala jurnaliștilor că PDSR ar urmări falsificarea acelor 300.000 de buletine de vot cu sprijinul MAE și al TAROM. E știut faptul că la TAROM se pierd multe bagaje și colete, iar voturile sînt considerate, totuși, ca fiind transport strategic. Ini-

țial, intrase în tratative și cu DHL, firmă de curierat rapid internațional care, pentru transportul celor 87 de tone de buletine, cerea cam 500.000 de dolari. Cu DHL, ministerul are un contract de peste 4 ani pentru transporturi strategice. Deși într-o primă ofertă TAROM ceruse circa 400.000 de dolari, ulterior s-a răzgîndit și a anunțat că asigură transportul gratuit al voturilor, deși compania nu stă tocmai pe roze din punct de vedere financiar. Dar TAROM nu are curse în toate țările în care vor vota cetățenii români. Vicepreședintele Asociației „21 Decembrie”, Constantin Aferăriței, întreabă MAE: „Ce se va întimpla cu țări precum Algeria, unde avem lucrători români, dar nu există zbor TAROM decît pînă la Roma? De acolo cu ce se transportă voturile? MAE spune că va folosi curierii diplomați, dar de unde dispune de atîția curieri,

cînd coletele sînt foarte mari, în jur de 1.000 de kg și trebuie depuse în peste 100 de locuri?”

Secretarul de stat în Ministerul de Externe, Gabriel Gafița, ne-a declarat: „Nu există nici o posibilitate de fraudă în ceea ce privește voturile cetățenilor români din străinătate. MAE a căutat un mod de transport sigur, fără a arunca însă banii pe fereastră. Noi aveam și înainte un contract săptămînal cu TAROM. În cazurile în care această companie nu poate efectua transportul voturilor, vom hotărî care sînt cele mai eficiente soluții. Una ar fi utilizarea camioanelor în regim de curier diplomatic pentru distanțele mai mici. Pentru zone ca America de Sud, de exemplu, unde TAROM nu are curse, ministerul va lua în considerare și alte oferte”. În ceea ce privește traseul voturilor, Gabriel Gafița precizează: „Indiferent de modalitatea de transport, buletinele de vot vor fi sigilate în centrala MAE și trimise la centrele de votare. Din comisile organizate la misiunile diplomatice ale României pot face parte și reprezentanții ai comunităților românești și ai partidelor, pentru a supraveghea corectitudinea votării și a numărării voturilor. Rezultatele acestei numărări vor fi transmise imediat prin fax sau curier la centrala din MAE. Astfel că orice s-ar putea întimpla cu voturile la întoarcere, ele trebuie să corespundă cu situația transmisă de comisia electorală imediat după încheierea votării”.

LIGIA CĂLIN



REVISTA PRESEI

• *România liberă* de luni 30 sept. a.c. publică sub genericul „dezvăluiri” un amplu studiu (patru pagini de ziar îndesate) care se numește „Starea națiunii”. Nu ni se precizează autorul (sau colectivul de autori), metodologia, sursa cifrelor (extrem de multe și de precise), ca și scopul urmărit. Studiul are următoarele capitole: „Situația economică”, „Condiții de trai”, „Asistența socială”, „Starea de sănătate”, „Învățămînt și cultură”, „Mediul rural”.

Din cauza modului neadecvat de punere în pagină, ca și în lipsa unei prezentări însoțitoare, acest text a trecut, din păcate, neobservat. Pentru că, citind cu atenție, deslușești din modul de organizare al materialului (categorii de probleme, pe zone) și din stilistica lui lemnoasă că nu starea națiunii – dezastruoasă – îl (ii) preocupă pe autor(i), ci depistarea acelor nuclee de actual sau virtual conflict ce rezultă din această stare. Iată cîteva exemple:

„Republica SA se confruntă cu dificultăți mari (...) existînd premisele unor reduceri salariale (...) ceea ce ar putea duce la conflicte sociale”; „ARTECA SA se confruntă cu o stare de nemulțumire în rîndul salariaților, care poate degenera în conflict social (...)”; „La SC PIPERA SA situația tensionată este cauzată (...)”; „Dificultățile economico-financiare (...) au implicații în plan social, stînd la baza nemulțumirilor” (în județul Satu Mare). „Salariații de la SC TRICOTON SA Panciu sînt nemulțumiți de nivelul scăzut al salariilor (...)”; „În rîndul personalului din unitățile industriale sucevene se înregistrează o acută stare de nemulțumire (...)”; „În traficul feroviar de pe raza județului Brașov se mențin stări de nesiguranță (...)”;

„Și în județul Galați există cazuri care, nerezolvate la timp, pot determina apariția unor stări de nemulțumire (...)”; „Ca urmare a nemulțumirii existente în rîndul personalului din sectorul bugetar al județului Suceava (...)”; „Criza de butan a condus la amplificarea nemulțumirilor (...)”; „Se înregistrează în rîndul funcționarilor publici o stare de nemulțumire (...)”; „Stările de spirit negative ce persistă”, „factorii generatori de nemulțumiri și tensiuni”; „nemulțumirile în rîndul cadrelor medicale (...)”; „În domeniul învățămîntului, principalele surse de nemulțumiri și tensiuni (...)”; „Populația este nemulțumită de prețul ridicat al lucrărilor agricole (...)”; „Nemulțumirile țărănilor brăileni și conflictele pentru pămînt se amplifică, continuu”. Etc. Rezultă din acest studiu că starea națiunii este de profundă și generalizată nemulțumire, fără să fie numiți și responsabilii direcți de această stare. Și atunci, cine are nevoie de această analiză? Și de ce?

• Într-un calup publicitar, apărut în *Adevărul* din 10 octombrie a.c., PDSR face campanie electorală pentru Ion Iliescu. Textul se numește „Modelul nostru de schimbare” și pledează pentru reînființarea CAP-urilor. Nimic nou nici pentru PDSR, nici pentru Ion Iliescu. Noutatea apare însă în head-line, unde se scrie cu litere de-o șchioapă: „Ion Iliescu – continuatorul lui Ion Mihalache”. Cu alte cuvinte, candidatul pentru un al treilea mandat își revendică obîrșia din PNȚ! În medicină, cazul se numește delir de filiație. În campania electorală actuală, mai trebuie precizat că neobrăzarea se făcea publică în chiar ziua în care PNȚCD sărbătorea 70 de ani de la creare.

• Răzvan Theodorescu, istoric de artă, fin estet, fostul cap al TVR pe vremea mineriei din iunie '90, actualmente și membru CNA, împinge și dumealui, după puteri, la carul Puterii. CNA a cerut Antenei 1 să suspende emisiunea „Sondajul Antenei 1”, pe motiv că manipulează telespectatorii. Deși directorul postului, Florin Brătescu, a explicat CNA-ului că emisiunea s-a realizat științific, sub coordonarea prof. univ. dr. Dumitru Porojan, șeful catedrei de statistică de la ASE, și că CNA și-a depășit competențele intrînd în analiza de conținut a emisiunii, Răzvan Theodorescu (un bine cunoscut nouă adversar al manipulării prin TVR, încă din 1990) declară cu ifos (*Adevărul*, joi, 10 octombrie a.c.):

„Măsura luată de CNA este absolut firească. Aceste „sondaje” au un caracter empiric și profund manipulator. (...) Mariile facilități date de CNA în transmiterea prin satelit a emisiunilor realizate de posturile de televiziune publice și particulare transformă o opinie spusă grăbit, la gura unei stații de metrou din centrul Bucureștiului într-o opinie vehiculată în cele mai îndepărtate colțuri din țară. (...) Noi am fost, ca de obicei, permisivi, operînd cu jumătăți de măsură. Suspendarea emisiunii este cea mai puțin gravă dintre măsurile ce se puteau lua. Țin să precizez că o eventuală „politiizare” a Antenei 1 ar deveni o circumstanță agravantă, în condițiile în care acționarii respectivelui post

sînt implicați direct în campania electorală. Vreau să adaug că nu alta este situația postului de radio „Contact” (aceasta este încă o opinie direct personală pe care nu voi întirzia să o aduc zilele acestea în discuție la CNA)”.

• Revista *Capital* din 10 octombrie a.c. publică pe prima pagină articolul „PDSR sparge pușcuții Campaniei electorale”:

„Costul afacerii «telefoanelor otrăvite» se ridică la aproximativ 1,5 miliarde lei, sumă care depășește cu mult averea declarată a partidului de guvernămînt.

Potrivit legii finanțării partidelor, PDSR ar fi fost obligat să declare lista donatorilor (surse suplimentare), cel puțin a celor care contribuie cu mai mult de 10 salarii minime pe economie la pușcuții celor trei trandafiri. Curtea de Conturi este obligată în această situație, prin aceeași lege (art. 44), să controleze activitatea financiară a PDSR, iar în caz că veniturile încălcă prevederile legale, ele trebuie confiscate și depuse la bugetul de stat pe baza hotărîrii colegiului juridicțional”.

Ne îndoiim că instituția abilitată să controleze în acest caz respectarea legii se va pune în mișcare. În fond, Curtea de Conturi nu este decît tot o curte (ca și cea Constituțională) a PDSR.

RODICA PALADE

ANTET Științe politice

COMUNICAREA POLITICĂ AZI

MELANCOLIA DEMOCRAȚIEI



Ce este și cum se face campania electorală. Politicieni, adversarii dumneavoastră au cumpărat-o deja!

Cartea dilemelor secolului nostru. O interesantă analiză a sistemului democratic. O lucrare absolut originală.



HUMANITAS
Cartea care dăruiește
LANSARE
Miercuri 16 octombrie ora 17
la Librăria Humanitas
din Pasajul Kretzulescu:
ARISTIȚA NEGREANU
Franceza de astăzi.
Dicționar francez-român
Cu participarea autoarei.

*
Cereți librarului
dumneavoastră
CATALOGUL HUMANITAS
1996
cu Indice general de apariții
1990-1996
și Formular de sondaj cu
premierii

1956 – Revoluția

CSABA BÉKÉS și M. JÁNOS RAINER

Drumul spre Revoluție

La moartea lui Stalin (5 martie 1953), conducătorii Uniunii Sovietice și-au dat seama că dacă nu-și vor schimba deloc politica, regimul comunist va fi amenințat de o criză internă serioasă. După ce au rezolvat problema succesiunii și au analizat rapoartele interne ale imperiului sovietic, s-au decis să rezolve criza periferilor. Nemulțumirea generală se manifesta sub forma grevelor și, într-o formă mai clară, prin insurecția din Berlinul de Est.

La mijlocul lui iunie 1953, direcția partidului sovietic a chemat la Moscova reprezentanții Partidului Muncitorilor Maghiari (MDP) și i-a dat dispoziții lui Mátyás Rákosi (secretar general al MDP din 1952) să modifice linia politică. Kremlinul considerând că este inadmisibil ca un singur om să cumuleze și direcția partidului și pe cea a statului, l-a obligat pe Rákosi să cedeze postul de șef al guvernului primului-ministru, Imre Nagy. Imre Nagy aparținuse și el grupului de vechi emigranți de la Moscova din partidul comunist al Ungariei, dar între 1947 și 1949 criticase metodele nemiloase și grăbite prin care comunismul ajunsese la putere.

În iulie 1953, guvernul Imre Nagy intră în funcție, lansându-și programul sub denumirea „o noua etapă în construirea socialismului”. În conformitate cu intențiile sovieticilor, industrializarea forțată era încetinită, țărâna mică și mijlocie beneficia de o scădere a impozitelor și cotelor, ba chiar putea să părăsească, la cerere, cooperativa agricolă. O măsură încă și mai importantă însă era închiderea lagărelor, eliberarea deținuților nevinovați, anunțarea unei largi amnistii. Climatului de teroare a slăbit și în 1954 a început rejudecarea proceselor „prefabricate”, intentate comunistilor. Populația a apreciat acest „socialism cu față mai umană” al noului premier, susținut și de majoritatea intelectualilor și de o parte a nomenclaturii, pe care adevărul despre procesele montate comunistilor a cufundat-o într-o criză morală. O parte importantă însă a aparatului de partid și a Securității era foarte ostilă noii linii politice. Din teama de a-și pierde privilegiile ea s-a grupat în jurul lui Mátyás Rákosi. Deocamdată, însă, între 1953 și 1954 Moscova l-a susținut pe Imre Nagy. În încercarea sa de a „democratiza” monolitul politic, Imre Nagy a încercat să transforme Frontul Popular, alături de instrumentul pieirii treptate a partidelor democratice, într-o instituție politică mai activă, bazată pe mici partituri. Cu adversarii săi din aparat s-a luptat, punând accentul pe democrația în interiorul partidului și pe libertatea criticii. A ajuns chiar să treacă dincolo de intențiile sovieticilor de corecție a sistemului, concepând ideea unei întoarceri la pluripartidism și neexcluzind posibilitatea formării unui guvern de coaliție, aflat sub direcția comunistilor.

După dezechetul ce a urmat morții lui Stalin, în politica mondială urmează o „strângere a șurubului”, ca urmare a faptului că în interiorul conducerii sovietice grupul „durilor” (Molotov și Kaganovici) domină. Cu ajutorul lor și a susținătorilor săi din aparat, în martie 1955 Rákosi reușește să-l înlăture pe Imre Nagy din toate funcțiile. Este însă prea târziu. Inteligenția și partizanii „noii etape” a reformei grupează în jurul lui Imre Nagy scriitori, jurnaliști, profesori universitari și un mic număr de membri ai aparatului. După o scurtă ezitare, Imre Nagy refuză să-și facă autocritica, în conformitate cu ritualul comunist și propune restabilirea independenței naționale sub denumirea de „neutralitate activă”. În presa din Ungaria, vocile contestatarilor se aude tot mai clar între 1955 și 1956.

În februarie 1956, în URSS, lupta pentru putere ia o altă turnură. „Raportul secret” prezentat de N. Hrușciov la Congresul 20 al PCUS, denunțând crimele lui Stalin, trezește speranțe în privința posibilei democratizări a comunismului. Pe această linie, opoziția din interiorul partidului comunist din Ungaria va juca rolul vîrfului de lance. Opozanții regimului Rákosi, grupați în diferite asociații, între care Cercul Petőfi (forumul inteligenței din Budapesta), au devenit tot mai populari. Înlăturarea de la putere a lui Rákosi a fost accelerată de mișcarea muncitorească de la Poznan, din Polonia, unde, începând din iunie 1956, s-a declanșat o criză asemănătoare cu cea din Ungaria. Așa că în iulie 1956 vine și rîndul lui Rákosi să fie scos din toate funcțiile și înlocuit cu Ernő Gerő, numărul doi în direcția pro-stalinistă. Liderul grupului stalinistilor moderați, János Kádár, este și el cooptat de Ernő Gál. Numai că în acest moment presa a devenit practic liberă și revendicările mișcării populare depășesc programul reformistilor din partidul comunist.

Pînă la căderea regimurilor comuniste din 1989–1990, viitorul Europei Centrale și de Est a fost definit printr-un sistem de sfere de interes, bazate pe „statu quo”-ul stabilit în 1945. Sistemul mondial bipolar considera drept piatră de capăt inviolabilitatea frontierelor celor două sfere de interes. În ciuda climatului internațional, relativ destins, și a așteptării popoarelor din această zonă, între 1953 și 1956 partea sovietică nu a luat niciodată în calcul posibilitatea eliberării țărilor satelite. Intenția nu a existat nici din partea puterilor occidentale, ba chiar declanșarea insurecției din Ungaria a deranjat, tulburînd procesul de destindere, gata instalat.

La 6 octombrie 1956, la Budapesta, 100.000 de oameni participă la reînnumirea lui László Rajk, cea mai cunoscută victimă a regimului Rákosi, executat în 1949. La 16 octombrie 1956, mitingul universitarilor din Szeged, hotărînd să creeze Organizația Studenților și Elevilor din școlile superioare, independentă, pe plan politic, de organizația comunistă de tineret, a creat o fisură în monolitul instituțiilor politice. La 22 octombrie, în Polonia, Władysław Gomułka, reprezentant al unei aripi reformiste în partidul comunist polonez, iese victorios. Este drept că are în spate întregul aparat și se pronunțase în favoarea Tratatului de la Varșovia.

Aflînd noutățile din Polonia, studenții de la Politehnica din Budapesta își redactează propriile revendicări, în 16 puncte. Află doar că ei merg mult mai departe, în privința democratizării și a independenței naționale. O amplă manifestație de solidarizare cu polonezii și de susținere a propriilor revendicări este proiectată de universitari pentru 23 octombrie 1956.

Traducere și adaptare de
GABRIELA ADAMEȘTEANU

„Teenagers” în 1956

Un timp nedeterminat (care acum văd că poate fi măsurat în săptămîni) am ascultat seară de seară, cu sufletul la gură, emisiunile acelu (sau acelor) posturi de radio occidentale în limba română care vorbeau despre revoluția din Ungaria. În singura cameră în care locuia toată familia mea, cu sunetul radioului pierzîndu-se și reapărînd după bruija, printre zilele monotone, apăsate de sărăcie și de o teamă difuză, pătrundea, pentru prima oară de cînd mă știam, speranța.

O speranță contagioasă pe care, ca s-o fac înțelesă de cei ce n-au apucat să fie martorii anului 1956, nici măcar ca elevi, cum eram la acea dată eu, am s-o compar cu cea din toamna lui 1989, în preziua revoluțiilor „de catifea”.

Într-o zi, cînd am venit de la școală, am descoperit că peisajul de toamnă se golise dintr-o dată de așteptare și sens. Revoluția din Ungaria era înăbușită în sine. Seara, nu mă mai culcam avînd sub pleoape imagini luminate de speranță care răzbătuse pînă atunci în șaptele celor mari, ci cu suferința unei imense nedreptăți (acum pot să spun „a istoriei”, atunci nu știam a cui) și a eroismului unor copii aproape de vîrsta mea, pe străzile Budapestei. Cîțiva ani după aceea, aveam să închid cu încapătînire ochii la toate jurnalele de actualități la care se „reconstruiau” adevărul istoric, pentru ca să se poată vorbi despre „contrarevoluția” din Ungaria.

În pesimismul nostru viitor, în modul în care mai tîrziu am crezut (împreună cu altele alte generații următoare) că nu vom supraviețui comunismului, evenimentele anului 1956 și 1968 au jucat un mare rol, ca niște grave evenimente personale.

Mai tîrziu aveam să află că în 1956, un val de arestări, mai cu seamă printre studenți, a oprit într-un mod mult mai brutal contagiunea speranței din Ungaria în România. Printre studenții arestați atunci au fost Paul Goma, Alexandru Ivasiu, Horia Florian Popescu. Mult mai tîrziu aveam să citesc că în drumul său spre spînzurătoare, Imre Nagy fusese adus în România, cu complicitatea lui Gheorghe Gheorghiu-Dej și, s-ar părea, a lui Walter Roman, care au îndeplinit ordinele venite de la Moscova.

Cam tot atunci am aflat că între cei condamnați la moarte au fost minori care au așteptat în închisoare să împlinească vîrsta necesară pentru a fi executați.

GABRIELA ADAMEȘTEANU

Budapesta distrusă de tancurile sovietice – octombrie 1956



din Ungaria

LÁSZLÓ LÁSZLÓ

Filmul revoluției

Primăvara – vara – toamna 1956

Ca urmare a evoluției politice din URSS, în iulie 1956 atotputernicul Rákosi a fost silit să se retragă „din motive de sănătate” și imediat a fost dus la Moscova, unde a murit în 1971.

Tot ca urmare a presiunilor venite din partea sovieticilor, au fost recunoscute anumite greșeli și abuzuri comise în perioada anterioară, precum și unii condamnați ai proceselor „concepționale” au fost reabilitați.

Reabilitarea și înmormintarea (din nou) a lui László Rajk s-a transformat pe 6 octombrie 1956 într-o mare manifestație populară, cu peste o sută de mii de participanți. În instituțiile de învățământ superior au început să funcționeze o serie de cercuri cu dezbatere publică, unde s-au discutat problemele „delicate” ale societății ungare.

În același timp, se petrece o apropiere de Iugoslavia. Datorită evenimentelor interne, precum și a evenimentelor din Polonia, regimul se erodează din ce în ce mai mult. În octombrie 1956, precum în martie 1848, studenții și tineretul au avut inițiativa și au fost „motorul” evenimentelor.

Începutul revoluției: 22–23 octombrie

Populația Ungariei știa ce se petrece în Polonia și se solidarizase cu polonezii. O delegație numeroasă a conducătorilor din Ungaria s-au deplasat în Iugoslavia, în vizită la Tito. Chiar în 22 octombrie, când a fost semnat comunicatul comun maghiaro-iugoslav, studenții Politehnicii din Budapesta au organizat o dezbateră cu o participare largă adoptând o petiție cu 16 puncte, revendicări foarte îndrăznețe pentru perioada respectivă. 1. **Trupele sovietice să părăsească țara.** 2. **Imre Nagy să formeze guvernul.** 3. **Abuzurile staliniste să fie cercetate și vinovații să fie pedepsiți.** 4. **Reintroducerea sistemului politic pluralist și alegeri libere.** 5. **Libertatea presei și a cuvintului.** 6. **Revizuirea relațiilor economice și politice cu URSS (problema despăgubirilor de război și a prizonierilor).** 7. **Solidaritate cu poporul polonez.** 8. **Desființarea regimului de achiziții obligatorii ale produselor agricole.** 9. **Eliberarea deținuților politici și „economici”.** 10. **Stemă nouă, necomunistă.** Etc.

Studenții au hotărât ca a doua zi, printr-o mare adunare populară, să exercite presiuni asupra Puterii, în vederea acceptării revendicărilor.

Demonstrația a căpătat accente antiguvernamentale și antisovietice. Manifestanții au tăiat stemele comuniste din drapelele purtate cu ei. S-au rostit discursuri și au fost recitate poezii revoluționare. Mulțimea, în număr de peste 200.000, ajunsă în fața clădirii Parlamentului, a vrut să-l asculte pe Imre Nagy. În discursul lui, Imre Nagy a propus doar continuarea reformelor abandonate în 1955. Satisfăcută doar parțial de aceste propuneri, mulțimea s-a deplasat într-o altă piață a capitalei, unde se afla o uriașă statuie a lui Stalin. După ce statuia a fost doborâtă, manifestații s-au deplasat la sediul radioului, cerând ca programul revoluției să fie citit la radio. Militarii și forțele de ordine (membrii AVH-ului – poliția secretă atotputernică) au deschis foc asupra manifestațiilor pașnice. Aici au căzut primele victime. Mulțimea a făcut rost de arme și a trecut la asediul radioului. Până a doua zi dimineața, radioul a fost ocupat.

În după-amiaza zilei de 23 octombrie (încă înaintea discursului lui Imre Nagy), trupe sovietice blindate au pornit din provincie spre Budapesta. În capitală, în vreme aceea nu au staționat trupe sovietice. O parte a armatei maghiare a fraternizat cu populația. AVH-ul a încercat să înăbușe revoluția populară împreună cu sovieticii. Însă blindatele sovieticilor au fost întâmpinate cu arme automate și cu cotețeluri Molotov (sticle incendiare). Mai multe tancuri au fost distruse.

Imre Nagy în fruntea guvernului

În dimineața zilei de 24 octombrie, Imre Nagy a fost numit prim-minstru, dar restul guvernului a rămas pe loc. El a încercat stabilizarea situației și lichidarea stării de război civil. S-au purtat tratative și cu sovieticii.

În 25 octombrie, Mikoian și Suslov (lideri sovietici) au venit la Budapesta și au fost de acord ca în locul lui Ernő Gerő să fie Kádár prim-secretar al partidului (MDP).

Însuși Imre Nagy a avut o atitudine șovăielnică, însă, pe 28 octombrie, după o discuție cu ambasadorul sovietic, Iuri Andropov, și cu Mikoian, atitudinea lui Nagy a devenit fermă: a remaniat guvernul (în care au intrat și necomuniști), a calificat evenimentele drept revoluție. Într-un discurs radiodifuzat, el a anunțat că în Ungaria a avut loc o mișcare națională-democratică și că au început tratativele cu sovieticii în vederea retragerii lor totale din țară. De asemenea, a comunicat dizolvarea poliției secrete (AVH), amnistie generală, reintroducerea stemei naționale vechi, încetarea acțiunilor de colectivizare forțată. **15 martie** sărbătoare națională etc. Guvernul începe organizarea propriei forțe armate: mai întâi au fost organizate Gărzile Naționale, apoi Comitetul Militar Revoluționar, condus de Béla Király, având în subordine forțe ale armatei, poliției și formațiunilor de luptători.



IMRE NAGY

Conducătorii polonezi și iugoslavi au salutat noul guvern și evoluția evenimentelor din Ungaria. Ceilalți conducători comuniști (din RDG, Bulgaria, România, Cehoslovacia) s-au purtat cu ostilitate. Pe 30 octombrie s-a produs o nouă remaniere guvernamentală, a fost anunțată reintroducerea regimului pluripartit, deținuții politici au fost eliberați. Printre ei, cardinalul Mindszenty, eliberat de la domiciliul forțat ce i s-a impus de regimul Rákosi.

Pe 31 octombrie, primul-minstru, într-un discurs rostit în fața clădirii Parlamentului, a făcut public faptul că se poartă tratative cu sovieticii în vederea ieșirii Ungariei din Tratatul de la Varșovia, a vorbit despre neutralitatea Ungariei, despre retragerea trupelor ruse.

Paralel însă, în relațiile internaționale a intervenit criza de la Suez (războiul dintre Israel și Egipt, intervenția anglo-franceză în Egipt). Problema Ungariei a devenit nesemnificativă.

În conducerea superioară militară sovietică, adepții intervenției au fost încurajați de atitudinea occidentalilor și încă în aceeași zi (31 octombrie) retragerea trupelor sovietice a fost oprită. Hrușciov s-a consultat cu toți liderii comuniști din țările socialiste și toți au fost de acord cu intervenția sovietică.

Pe 1 noiembrie seara, într-un discurs radiodifuzat, Imre Nagy a anunțat retragerea Ungariei din Tratatul de la Varșovia, neutralitatea țării.

Sovieticii au continuat să ducă o politică duplicitară: au purtat tratative cu conducătorii politici și militari maghiari și în același timp au concentrat trupe în jurul capitalei. Conducătorii maghiari fideli Moscovei – Kádár, Apró, Münnich etc. – au fost pregătiți de sovietici în vederea răsturnării situației. Seria consultărilor lui Hrușciov culminează cu vizita delegației sovietice în Iugoslavia, prilej cu care Tito a propus promovarea lui Kádár la conducerea partidului și guvernului Ungariei, propunere acceptată și de sovietici.

Pe 3 noiembrie, Nagy a efectuat o nouă remaniere guvernamentală. Din guvernul mai larg a făcut parte și Kádár, care de două zile se afla într-o cazarmă sovietică.

Înăbușirea revoluției

În zorii zilei de 4 noiembrie, într-un ultim discurs radiodifuzat, Imre Nagy anunță că Uniunea Sovietică a trecut la atac împotriva guvernului legitim al Ungariei. Paralel, sub tutelă sovietică, se formează un guvern-marionetă (promoscovită), din Kádár, Münnich etc. auto-intitulat „Guvernul Revoluționar Muncitoresc Tărănesc”, care, printr-un comunicat din aceeași zi, a anunțat că cu „ajutorul armatei sovietice, a început lupta armată pentru lichidarea contrarevoluției”.

Imre Nagy, împreună cu alți miniștri și politicieni (și cu familiile lor) s-au refugiat la ambasada Iugoslaviei, folosindu-se de refugiu oferit de Tito.

Văzând superioritatea numerică a sovieticilor, conducerea forțelor armate nu a încercat organizarea rezistenței. Însă mai multe unități de luptători, formațiuni ale gărzilor naționale și unele unități militare vor opune o dîră rezistență. Numai după 10 noiembrie rezistența luptătorilor va fi înfrîntă în capitală. În provincie, lupte grele s-au dat încă mai mult decît o săptămînă.

În acest timp, Iugoslavia a făcut presiuni asupra lui Nagy ca să recunoască guvernul lui Kádár și să demisioneze (deoarece el încă mai era prim-minstru legitim). Simultan, și Hrușciov a făcut presiuni asupra Iugoslavilor ca să permită ca gruparea Nagy să fie transportată în România.

Pe 21 noiembrie a fost încheiată o înțelegere între Kádár și Iugoslavi, prin care se garantează imunitatea grupului Nagy. A doua zi, însoțit de diplomați Iugoslavi, grupul a părăsit ambasada, dar pe parcurs însoțitorii Iugoslavi au fost îndepărtați de sovietici și întreg lotul a fost transportat la un comandament al KGB-ului. Gheorghiu-Dej și Chivu Stoica, aflați în vizită în Ungaria, au fost de acord ca grupul să fie transportat în România. „Grupul Nagy” a fost internat la Snagov timp de mai bine de un an.

Urmările

„Pacificarea” a durat peste o jumătate de an. Mai multe demonstrații, greve și manifestații au avut loc în continuare împotriva noului regim adus de tancurile sovietice. Forțele de ordine reorganizate au trecut la represalii, încă și în decembrie s-a mai tras în manifestații pașnice. A avut loc un val de emigrări fără precedent: peste 200.000 de persoane au emigrat – prin Austria sau prin Iugoslavia.

Tribunale de urgență au intentat zeci de mii de procese participanților. Numărul celor condamnați numai în primul val a fost între 20.000–50.000. Peste 800 de persoane au fost condamnate la moarte, dintre ei aproximativ 500 au și fost executați. Printre cei executați s-au aflat Imre Nagy și cîțiva dintre colaboratorii săi (execuții pe 16 iunie 1958). Contrar tuturor promisiunilor... În 1963 au fost amnistiați 80% din cei condamnați pentru participarea la evenimentele din 1956.

1956 în ochii posterității

Pe tot parcursul regimului Kádár, revoluția din 1956 a fost calificată drept „contrarevoluție”. În acele decenii numai emigrația și anumite elemente ale opoziției din interior au păstrat spiritul revoluției din 1956, sub forma unor publicații clandestine, manifeste, memorii și tradiție orală.

Ulterior, prin 1988, paralel cu schimbarea de regim (petrecut în mod pașnic în Ungaria), '56 a fost reevaluat și calificat mai întâi ca „revoltă populară”, apoi drept revoluție. Martirii revoluției au fost reabilitați, iar Imre Nagy și foștii săi colegi au fost înmormintiți în mod solemn la 16 iunie 1989.

După schimbările petrecute în anii 1988–1990, ziua de 23 octombrie a devenit sărbătoare națională pentru Republica Ungară...

- István Bibó (1911–1979). Jurist, istoric, politolog și profesor universitar. În 1958 condamnat la detenție pe viață, în 1963 grațiat.
- Ernő Gerő (1898–1980). Comunist, activist al Kominternului. Sprijinitorul lui Rákosi.
- János Kádár (1912–1989). Comunist ilegalist. A fost propulsat în fruntea partidului și guvernului în noiembrie 1956.
- Béla Király (1912–). Ofițer de carieră, istoric. În 1951 condamnat, în 1956 eliberat. Unul dintre comandanții militari ai revoluției. A emigrat în SUA.
- József Mindszenty (1892–1975). Cardinal, episcopul primat al Ungariei. În 1949 condamnat, în 1956 eliberat. Se refugiază la ambasada SUA. A murit în exil.
- Ferenc Münnich (1886–1967). Comunist fidel Moscovei. A îndeplinit diferite funcții pe linie de partid și guvern. A fost șeful poliției și ministru de Interne.
- Imre Nagy (1896–1958). Politician comunist, adept al reformismului. Prim-minstru între 1953–1955 și în octombrie–noiembrie 1956. Condamnat și executat în 1958.
- László Rajk (1909–1949). Comunist ilegalist. Între 1946–1948, ministru de Interne. Condamnat în 1949 și executat.
- Mátyás Rákosi (1892–1971). Comunist ilegalist. În 1940 a emigrat în URSS. Din 1948, conducătorul stalinist al Ungariei. În 1956 a fost demis și a emigrat în URSS.



PAVEL CÂMPEANU

Alegerile prezidențiale: pluralismul ca îmbulzeală

Schimbări

Ceea ce a împiedicat România să aibă un sistem politic a fost, sub stăpînirea dictaturii, tolerarea unui singur partid, și după răsturnarea ei, apariția prea multora. De vină în prima împrejurare era degenerarea coeziunii politice în monopol, și în a doua degenerarea diferențierii politice în pulverizare. Această ultimă tendință reare în alegerile prezidențiale din 1996 sub forma unei inflații de candidați pentru funcția supremă. Numărul acestora s-a dublat în 1992 față de 1990 și a devenit aproape triplu în 1996 față de 1992.

Iată, în ordine alfabetică, numele, vârsta și profesia contingentului '96, precum și formațiunile în numele cărora candidează:

1. Radu Câmpeanu, ANLE, 74 de ani, jurist.
2. Emil Constantinescu, CDR, 57 de ani, jurist și geolog.
3. György Frunda, UDMR, 45 de ani, jurist.
4. Gheorghe Funar, PUNR, 47 de ani, contabil.
5. Ion Iliescu, PDSR, 66 de ani, inginer.
6. Nicolae Manolescu, ANL, 57 de ani, critic literar.
7. Nicolae Militaru, independent, 71 de ani.
8. Tudor Mohora, PS, 46 de ani, chimist.
9. Constantin Mudava, independent, 61 de ani, leucitor.
10. George Muntean, PP, 64 de ani, istoric literar, pensionar.
11. Constantin Niculescu, PNA, 56 ani, inginer.
12. Nuțu Anghelina, independent, 40 de ani.
13. Adrian Păunescu, PSM, 53 de ani, scriitor.
14. Ion Pop de Popa, UNC, 69 de ani, medic.
15. Petre Roman, USD, 50 de ani, inginer.
16. Corneliu Vadim Tudor, PRM, 47 de ani, publicist.

După cum se observă, odată cu numărul candidaților se modifică și tipologia conexiunilor lor politice: în numele cui se prezintă. În 1990 cei trei candidați reprezentau trei partide (deși FSN-ul nu-și recunoștea această calitate); în 1992 cinci dintre cei șase candidați reprezentau partide politice (inclusiv cele două fronturi) și unul singur o alianță: CDR; în 1996 apar pentru prima oară trei candidați care se declară independenți, șase candidați reprezintă alianțe (incluzind aici și UDMR-ul), așa încît numărul relativ al partidelor reprezentate se reduce la mai puțin de jumătate din total.

Asistăm prin urmare la două schimbări asimetrice, cu aparentă compensatoare: concomitent cu creșterea numărului absolut de candidați scade numărul relativ al partidelor în favoarea alianțelor. La originea acestor schimbări s-ar putea afla tendința unor partide spre o dublă disimulare: îndărătul candidaților și îndărătul alianțelor – ipoteză asupra căreia îmi propun să revin cu un alt priel. Deocamdată mă rezum să subliniez că sindromul pluralismului în exces pare să treacă de la partide la candidați pentru magistratura supremă.

Cine sînt?

În lumina informațiilor accesibile – absolut elementare – grupul celor 16 candidați poate fi descris prin câteva caracteristici: generațională, profesională și biografică. Aproximativ o treime dintre ei aparțin vârstei a treia dar nici unul nu are sub 40 de ani. Acest mod de selectare a candidaților mărturisește o viziune potrivit căreia un aspirant credibil la președinție nu trebuie căutat printre tineri, după cum nu trebuie căutat nici printre femei.

Ținînd socoteală de dimensiunea lui, grupul acoperă un evantai de profesii considerabil. Cel mai larg reprezentat sînt profesiile tehnice – îndeosebi ingineri – și cele literare. În rest, alăturînd pe poet cardiologului și pe tîmăduitor generalului, eterogenitatea profesilor este prea categorică pentru a sugera vreo tendință. În selectarea candidaților criteriul profesiei pare să aibă o pondere modestă. Dovadă și faptul că într-o țară a cărei criză economică ia proporții catastrofale grupul în cauză include un singur candidat cu activitate de economist, și acela specialist în contabilitate agrară.

Datele biografice sînt fatalmente sumare. Printre altele, ele arată că în afara lui G. Frunda și P. Roman toți candidații sînt etnici români. În '90 din diaspora proveneau doi candidați – acum a rămas unul; fosta nomenclatură avea atunci un singur reprezentant – numărul foștilor nomenclaturiști se ridică acum la

patru; după retragerea lui Paul Goma nici un fost disident nu ia parte la competiția pentru președinție.

Unul singur dintre cei 16 are experiența ambelor campanii anterioare – pe care le-a și cîștigat – alți trei au luat parte la o singură campanie, pentru ceilalți 12 actuala cursă prezidențială însemnînd botezul focului. Șase candidați au fost membri ai parlamentului, iar alți trei au deținut funcții-cheie în ierarhia de stat: președinte, prim-ministru și ministru al armatei.

Repere politice

Zece participanți la cursa prezidențială sînt șefii formali ai formațiunilor în numele cărora candidează (incluzîndu-l și pe Adrian Păunescu care nu este decît vicepreședinte al PSM). Poziția formală nu clarifică fizionomia politică a reprezentanților unor formațiuni ele însele dotate cu o fizionomie politică încă insuficient definită. Aproape jumătate dintre candidați: 7 la număr, nu au intrat în competiția pentru președinție venind direct dintr-o activitate politică propriu-zisă.

Clasificarea candidaților după orientarea lor politică este la fel de dificilă ca și clasificarea după același criteriu a formațiunilor reprezentate de ei. Distribuția clasică: stînga-centru-dreapta, dovedindu-se insuficient de adecvată realităților noastre politice, recurc pentru clasificarea candidaților la criteriul de mai slabă relevanță, dar și mai puțin vag, al raportului față de putere. Folosirea acestui criteriu delimitează trei categorii de candidați:

- A. Deținători ai puterii – un candidat: I. Iliescu.
 - B. În opoziție față de putere – 9: R. Câmpeanu, C.V. Tudor, A. Păunescu, T. Mohora, Em. Constantinescu, P. Roman, G. Frunda, N. Manolescu, Gh. Funar.
 - C. Neutrii – 6: N. Militaru, C. Niculescu, N. Anghelina, C. Mudava, I. Pop de Popa, G. Muntean.
- Nu toate orientările de opoziție și nici toate cele neutrale sînt la fel de concludente cum este deținerea puterii. Incertitudinile sînt nutrite de itinerarul politic al foștilor competitori pentru președinție din 1992 care, cu excepția lui Em. Constantinescu, s-au metamorfozat ulterior din adversari în prieteni ai puterii. În '96 ambiguitatea opoziției nu poate decît să sporească incertitudinile de acest gen. Componenții acestui segment acționează concomitent împotriva puterii și unii împotriva altora: Mohora se luptă cu Păunescu, R. Câmpeanu cu N. Manolescu și mai ales opoziția democratică cu ceea ce pare a fi pentru moment o opoziție extremistă – reprezentanții foștii „partide naționale”.

De ce atît de mulți?

Aș încerca să dau acestei întrebări un răspuns vizînd cauzele sociale și motivațiile personale care au provocat această îmbulzeală, precum și distribuția șanselor care rezultă de pe urma ei. Dintre cauzele probabile aș menționa două: cadrul juridic și criza de actori politici. Diferite legislații naționale pun condiții diferite pentru validarea candidaturilor la șefia statului: calitatea de reprezentant al unui partid politic omologat, ori sprijinul unui număr de persoane alese în funcții publice – cazul Franței, etc. La noi legea în vigoare nu se interesează de calitatea propunătorilor, ci doar de numărul lor. Mecanismul de avansare a candidaturilor este astfel complet dezinstanțiat. Lăsarea acestui mecanism la dispoziția tuturor alegătorilor democratizează și totodată deformează procesul electoral.

Permițîndu-i oricui să se pronunțe asupra candidaților legea adaugă procesului electoral o nouă etapă în care cetățenii, înainte de a alege președintele, îi aleg pe candidații la președinție. Conform datelor furnizate de BEC la această etapă prealabilă au participat 2.536.745 de alegători, un segment substanțial al electoratului. În afara menționării actului de identitate legea nu pune nici un fel de restricții: oricare alegător își poate depune iscălitura pe o astfel de listă. Absența de condiții prealabile se extinde de la cei care propun la cei care solicită să fie propuși. Pentru a încerca să adune cel puțin 100.000 de semnături solicitatorului nu trebuie să se fi ilustrat anterior în vreo activitate publică, ori politică, ori chiar profesională, tot ce are de făcut este să investească mijloacele logistice și financiare necesare pentru atingerea acestui scop. De aici se nasc deformările, legea ajungînd să-l favorizeze pe

anonimul purtător al mesajelor divine Constantin Mudava și să-l excludă pe Paul Goma. Ea permite convertirea anonimului real în notorietate formală și consacră primul notorietății formale asupra celei reale.

Numărul mare de participanți la cursa prezidențială și, în unele cazuri, calitatea lor îndoiește, se explică deci prin reglementările legale privind validarea candidaturilor. În virtutea acestor reglementări selectarea candidaților pentru cea mai importantă funcție politică se face în fapt după criterii extra-politice.

O altă cauză a aceleiași deformări constă în sterilitatea vieții politice a României post-revoluționare. În pofida dramatismului său, trecerea de la criza finală a dictaturii la criza inițială a tranziției nu a generat lideri politici de anvergură circumstanțelor istorice. Tentativa d-lui Iliescu de a deveni un președinte non-alternativ își întemeiază șansele pe absența ori pe sărăcia efectivă de lideri alternativi. Traversînd situații comparabile, societățile moderne recurc la personalități eminente din afara politicii – dar generalul Militaru nu este Hindenburg, Adrian Păunescu nu este Paderewski și Nuțu Anghelina nu este Arhiepiscopul Makarios. Alimentația de lipsa restricțiilor și agravată de altitudinea puțin impunătoare a virfurilor politice, îmbulzeala candidaților afectează nivelul general al competiției și implică credibilitatea instituției prezidențiale.

Șanse și motivații

Cu puține săptămîni înaintea zilei „Z” sondajele indică un dezechilibru flagrant al intențiilor de vot la prezidențiale. Trei candidați: P. Roman, Em. Constantinescu și I. Iliescu își atrag circa 80% din totalul intențiilor exprimate (media pe candidat 27%), ceilalți 13 competitori acumînd împreună restul de 20% (media sub 2%). Cifrele împart de la sine grupul celor 16 în candidați competitivi și candidați necompetitivi. Amplitudinea acestei inegalități aduce în prim plan problema de fond a motivațiilor: ce îi determină să intre în această istovitoare și costisitoare cursă pe candidații care știu cu certitudine, din capul locului, că nu au nici o șansă? Fără a ignora probabilitatea unor vanități iraționale, cea mai rațională ipoteză pare să indice diferența de scopuri: obiectivul competitorilor cu șanse este președinția – obiectivul competitorilor fără șanse este candidatura la președinție.

Aglomerarea este provocată de competiții fără șanse, de unde și interesul prioritar pentru motivațiile acestora. Scopul lor principal nu pare acela de a fi aleși, ci acela de a fi mediatizați. Privirile lor se ațînesc mai puțin spre palatul din Cotroceni decît spre turnul din Dorobanți. Posibilitatea oferită fiecărui candidat de a consuma fără plată 75 de minute din timpul de antenă al Televiziunii naționale apare, în unele cazuri, de-a dreptul exorbitant. Eventualul cost al semnăturilor se amortizează vertiginos prin costul economic al acestei publicități. Achiziționînd 100.000 de semnături candidații anonimi își achiziționează o notorietate la scară națională la care altminteri nu ar fi putut accede.

Acest calcul face abstracție de entitățile decisive: telespectatorul. Este cu totul improbabil ca acesta să reacționeze cu entuziasm față de înlocuiri a filmelor și seriilor de la orele de vîrf prin interminabilele, monotonele și atît de repetitivele relații despre înfrînirile și promisiunile celor 16. Mediatizarea excesivă generează de regulă în audiență efecte contrare celor urmărite.

Atît lipsa șanselor cît și gradul de notorietate variază considerabil de la un candidat la altul. Sub acest aspect Anghelina ori Mudava nu pot fi echivalați cu Frunda ori cu Funar. Reiterînd performanțele din 1992, ultimii doi ar putea aspira la un rol de arbitru înaintea turului II – dacă nu cumva și după aceea. Obiectivul lor – sau nu numai al lor – ar consta deci în acumularea de capital electoral pe care să-l valorifice la momentul potrivit.

Excepțîndu-i pe general și pe diacon, a căror reprezentativitate pentru armată și pentru biserică nu poate fi evaluată, restul candidaților fără șanse, dar cu afilieri de partid, au o motivație politică subiacentă: participarea lor la alegerile prezidențiale nu e decît un mod de a pregăti participarea formațiunilor lor la alegerile parlamentare. Din punctul lor de vedere competiția prezidențială este oportunitatea celei mai rîsunătoare propagande electorale în favoarea formațiunilor pe care le reprezintă. Asemenea unora dintre alianțe, acești candidați au drept obiectiv depășirea pragului de acces în parlament de către formațiunile cărora le aparțin.

Prin numărul și eterogenitatea candidaților cursa prezidențială este concomitent o competiție pentru magistratura supremă, o tentativă de a converti performanțele electorale modice în poziții decisive, un episod nemărturisit al alegerilor parlamentare și o campanie publicitară de tip comercial. Dublînd aglomerarea candidaților, aglomerarea de funcții riscă să pericliteze funcția specifică a competiției prezidențiale.

MIHAI DIM. STURDZA

Prin coridoarele d-lui Silviu Brucan

Ultima scriere a fostului profesor de marxism-leninism și fost ambasador al RSR, Silviu Brucan, intitulată *Stâlpii noii puteri în România*, ar fi fost explozivă dacă apărea pe alte meleaguri decât ale noastre. În Occident, ea ar fi provocat imediat o serie de destituirii și de demisii pînă la cele mai înalte niveluri ale statului. În Rusia, autorul unei asemenea cărți ar fi fost repede victima unui accident de circulație. În România, dimpotrivă, atît autorul cît și cei despre care se ocupă își văd cu toții liniștiți, mai departe, de treabă. Sintem la porțile Orientului, unde, s-a spus de demult, totul este luat *à la légère*. Ceea ce nu înseamnă că volumul a trecut neobservat. *Stâlpii noii puteri*, chiar dacă este rodul unei concepții discutabile și al unei optici tendențioase, reprezintă o sinteză bine construită. Ea este, în multe privințe, utilă, datorită numeroaselor și deseori inedite surse de informații pentru dezorientatul public românesc, victimă vreme de decenii a obscurantismului cultural, organizat, fie vorba în treacă, tot de d-l Silviu Brucan și de semenii săi.

Prima jumătate a lucrării, fără legătură directă cu titlul, este consacrată unor bune expuneri de ordin general, legate de fenomenul descompunerii comunismului în ansamblul fostului imperiu sovietic, precum și în China, cu accent pe dezvoltarea corupției și a conexiunilor ei cu aparatul de stat. Brucan reia aici discuția despre un fenomen vechi, amplu analizat în trecut: structura socială a noii oligarhii conducătoare în statele comuniste, nomenclatura (clasă sau grup social?), neuitînd să menționeze autorul care, primul, încă din 1960, a descris geneza „Noii clase”. Milovan Djilas. Urmează, tot în prima parte, comentarii despre „Declinul clasei muncitoare în capitalism și în comunism”, despre „Reacția comunistă la noile tehnologii” și, surpriză din partea cuiva care a slujit atîta mazăre de ani dictatura partidului unic, „Pluralismul, necesitate obiectivă”.

A doua jumătate a lucrării este călăuzită de punctul de vedere conform căruia evenimentele de după 20 decembrie 1989 au fost o revoluție și nu — cum cred mulți — o lovitură de palat. Tematica este conformă cu rolul jucat atunci de autor, amestecat îndeaproape în încercările manevre datorită cărora oligarhia de mentalitate — dacă nu și de credință — comunistă și-a asigurat perpetuarea supremației de stat. Mai precis, a doua parte a *Stâlpii noii puteri* se ocupă cu demascarea a ceea ce numește autorul „cel mai șocant fenomen social al revoluției din România”, care este apariția miliardarilor crescuți în cinci ani. Este vorba de „capitalismul de actualitate”.

Demascarea stîlpilor actuali puteri este ultima, deocamdată, a unei lungi și persistente serii de demascări începute acum o jumătate de veac, cînd doamna Brucan, născută Alexandra Sidorovici, procuror la tribunalele marilor înscenări judiciare care au pus capăt vechiului regim, pronunța rechizitorii revoluționare împotriva lui Iuliu Maniu și altora sortiți să putrezească și să moară în temnițele comuniste. Cam tot pe atunci, domnul Silviu Brucan, protejat al Anei Pauker și al soților Chișinevschi, demasca în coloanele *Scintei* alte personalități, șocante pentru dînsul, de la imperialistul de Gaulle pînă la imperialiștii americani.

Mai apoi, lungile ambasade ale lui Silviu Brucan la Washington, ca reprezentant al României pe lîngă gu-

vernul Statelor Unite, apoi la New York, ca reprezentant al României lui Ceaușescu pe lîngă ONU, i-au permis să compare experiența cîștigată prin observarea scenei politice americane cu experiența anterioară acumulată la postul de redactor-șef al *Scintei*, operator ideologic al mecanismelor propagandei comuniste, ca profesor de marxism la diferite facultăți, ca titular al rubricii săptămînale „Din 7 în 7 zile” de la *Contemporanul* și ca semnatar, singur sau împreună cu soția sa, a diferitor cronici reflectînd linia de partid a vremii. Silviu Brucan nu era un necunoscut.



Notorietatea relativă și-a cîștigat-o în 1988, cînd fosta Excelență ceaușistă și-a demascat stăpînul în calitate de co-semnatar al „Scrisorii celor 4”, care, descriînd deriva patologică a dictatorului, a contribuit nu puțin la căderea și singerosul sfîrșit al acestuia. Gestul era fără îndoială curajos, dar de un risc limitat, Silviu Brucan știîndu-se protejat.

Desigur, nu demascările succesive ale lui Silviu Brucan îi vor asigura faima în analele comunismului românesc și nici amabilitatea cu care a supraviețuit tuturor ipostazelor prin care a trecut însingurata istorie a PCR. El va rămîne cunoscut datorită citorva cuvinte profetice, afirmînd în 1990 că poporul român (calificat de el „stupid people”) îi vor trebui 20 de ani ca să iasă din comunism. Prognoza cinică, ce a fost primită cu mare indignare la vremea ei, s-a dovedit, vai, de o dureroasă și teribilă realitate.

Stâlpii noii puteri în România ne aduce aminte de faptul că exact aceste cuvinte au fost folosite acum aproape 30 de ani de către un fost prieten de tinerete al lui Silviu Brucan, dr. Alexandru Rubin, rabin arestat de comuniști pentru că era sionist. Într-un medalion extrem de ostil, publicat în 1968, după eliberarea sa, de către un ziar al emigrației, dr. Rubin îi adresa lui Silviu Brucan epitetul de „stîlp al regimului comunist”.

Stîlpii puterii postcomuniste sînt acum demascați, nominalizați și arătați cu degetul de d-l Silviu Brucan,

care îi împarte în diferite categorii, definite de modul în care s-au îmbogățit, conform așa-numitelor „coridoare ale tentației”. Tentația este intruchipată, de la caz la caz, de bunurile statului, iar coridoarele sînt metoda aleasă de cei care și-au însușit aceste bunuri.

Bine plasat pentru a cunoaște personal oamenii de care se ocupă, în cea mai mare parte foști activiști așezați la eșaloane secundare ale fostei puteri, dinainte de 1990, d-l Brucan oferă cititorilor zeci de exemple de încălcări a legilor de către „stâlpii noii puteri”, cu precizarea că autorul evită să dea „judecăți de valoare”. Nici nu e nevoie. Scopul urmărit, demascarea, este atins din plin. Avem de-a face cu o impresionantă colecție de escroci. Imparțialitatea aparentă a d-lui Brucan cuprinde însă și o perfidie calculată: el introduce în unele coridoare nume de oameni bogați a căror avere, făcută în emigrație, nu are nimic de-a face cu metodele ilegale practicate în

• Demascarea stîlpilor actualei puteri făcută de Silviu Brucan este ultima dintr-o serie de demascări începute acum o jumătate de veac, cînd doamna Brucan pronunța rechizitorii revoluționare la adresa lui Iuliu Maniu • Pe atunci, Silviu Brucan, protejat al Anei Pauker și al soților Chișinevschi, demasca în coloanele Scintei alte personalități, de la imperialistul de Gaulle pînă la imperialiștii americani • Neîntînd un necunoscut, gestul lui Silviu Brucan de a semna „Scrisoarea celor 4” a fost de un risc limitat, el știîndu-se protejat • Imparțialitatea aparentă din Stâlpii noii puteri cuprinde o perfidie calculată: Silviu Brucan amestecă în unele coridoare nume de oameni bogați a căror avere, făcută în emigrație, nu are nimic de-a face cu metodele ilegale practicate în România de mafia postcomunistă •

România de mafia postcomunistă. Astfel, d-l Ion Rațiu, care „a venit cu toba de lire sterline din străinătate”, apare, volens-nolens, dar pe nedrept, ca „stîlp al noii puteri”. La fel Ion Țiriac, care, fără a fi un îngeraș, nu poate fi categorisit nici el printre părtașii la fărâdelegile postcomuniste descrise de Brucan în legătură cu „coridoarele bancare”, unde sînt enumerate operații amețitoare, în valoare de miliarde de lei. Amalgame de felul acesta sînt o veche meteahnă a activiștilor de partid încă de pe vremea marilor procese, cînd, sub eticheta de trădători ai clasei muncitoare, nu a fost categorisit nici el printre părtașii fărâdelegilor „coridoarelor bancare”, unde sînt enumerate operații amețitoare de miliarde de lei (pp. 118-119).

Iritat la vederea banilor altora, d-l Brucan reia aici o veche meteahnă a propagandei staliniste, și anume amalgamul de inovății aduse unor acuzați ce nu au nici o legătură cu capetele de acuzație ce se aduc unor presupuși complici ai lor.

De aceea, dacă eliminăm două dintre cele șase coridoare ale îmbogățirii ilegale — diaspora și *self-made men* (cărora nici chiar autorul nu le aduce nici o învinuire), rămîn: CPEX, import-exportul, coridorul bancar și „directoriația”. Acest din urmă termen, cu iz politologic, este aplicat de d-l Brucan cu înțelesul, complet fals, de „îmbogățirea prin fraudă a directorilor de întreprinderi” — adică, spre a fi corecți, de cleptocrația unei cîrdășii directoriale, ceea ce este altceva. Să amintim, spre a fi bine înțeles, că, după cum teocrația nu se definește ca

sistem de îmbogățire prin furturi comise de vreun Dumnezeu, nici termenii de meritocrație, democrație, tehnocrație nu desemnează exercitarea furtului de către categoria socială respectivă. D-l Brucan nefiînd stăpîn pe noțiunile de care se folosește, ar fi fost mai bine inspirat să se dispenseze de atîtea „coridoare”, spre a spune, mai simplu, că uriașele infracțiuni fiscale și furnicarul de complicități pe care le enumeră întră, toate, sub denumirea generală de „furturi din bunul obștesc”. Acestea, ne asigură dînsul, de data aceasta în mod foarte convingător, compun astăzi „simbioza economică între statul comunist de ieri și sectorul privat de astăzi”.

Citînd *Stâlpii noii puteri*, vedem cum această simbioză funcționează conform unui calapod de o copilărească simplitate, garantată prin protecția asigurată de Putere celor care o finanțează în ascuns, spre a putea continua nestingheriți bișnițe de mare anvergură.

Cum se operează și de către cine?

După decembrie 1989, tovarășii mai isteți de la eșalonul al doilea al ministerelor sau băncilor au început o nouă carieră. Fie privatizînd întreprinderea sau serviciul pe care le conduceau, asigurîndu-și majoritatea noilor acțiuni emise ad-hoc, fie înființînd o întreprindere particulară pe numele lor sau al vreunei rude, fără însă a contribui cu capital propriu. A doua mișcare, expusă foarte limpede de d-l Brucan la p. 110, a fost cointeresearea directorilor întreprinderilor de producție românești de a-și exporta producția, de-acum înainte, prin intermediul noilor firme particulare și nu, ca pînă atunci, prin sectorul de stat.

¹Termenul îi aparține lui Andrei Cornea și a fost lansat în paginile revistei „22” (Nota red.).

CITITORII DIN STRĂINĂTATE

se pot abona la revista „22” achitînd la redacție (Calea Victoriei 120) costul abonamentului sau depunîndu-l în conturile deschise la Banca Comercială Ion Țiriac S.A. București, Str. Doamnei nr. 12 (pentru dolari în contul 4024009230, pentru mărci în contul 4024009231, pentru franci francezi în contul 4024009235, pentru lire sterline în contul 4024009232, pentru franci elvețieni în contul 4024009233, pentru lire italiene în contul 4024009234) sau (pentru orice fel de valută) trimițînd un cec (money order) pe adresa: Revista „22”, Calea Victoriei 120, cod 70179, sector 1, București, România.

Pentru a nu se reține un comision foarte mare de către bănci, rugăm abonații, cărora le stă în putință acest lucru ca plățile care se fac prin CEC (nu virament) și se facă prin CEC-uri plătită în SUA și exprimate în dolari SUA sau prin CEC-uri exprimate în mărci germane și plătită în Germania.

	1 an	6 luni	3 luni
- Europa	80 \$	40 \$	20 \$
- Occidentală:	140 DM	70 DM	35 DM
	500 FF	250 FF	125 FF
	140.000 LIT	70.000 LIT	35.000 LIT
	56 \$	28 \$	14 \$
	100 CHF	50 CHF	25 CHF
- Ungaria, Polonia, Cehia, Slovacia, Slovenia	40 \$	20 \$	10 \$
- Israel	60 \$	30 \$	15 \$
- SUA, Japonia, Australia:	100 \$	50 \$	25 \$

sau echivalentul în orice monedă convertibilă.

Revista „22” anunță exclusivitatea difuzării sale în străinătate. Difuzorii de presă neautorizați de redacție (inclusiv RODIPET) vor trebui să răspundă conform prevederilor legale.

Acest număr a apărut cu sprijinul Fund for Central and East European Book Projects

GABRIEL ANDREESCU

Europa în balanță

CHRISTOPH BERTRAM

Europa în balanță, Editura CLAVIS (126 pag., 5.000 lei)

Ferocitate ideea editurii Clavis de a traduce un volum recent, pe o temă stringentă, care să piloteze cititorul român într-o chestiune precum problema integrării. Aș nota valoarea inițiativei ca atare, de vreme ce în acești ani editurile au marginalizat lucrările de actualitate – înimă unei culturi vii – pentru opera de restituire, iar dacă s-au făcut traduceri de texte din ultimii ani, ele au avut în obiectiv nume vedetă: Huntington, Fukuyama etc.

Aș adăuga că *Europa în balanță* a lui Christoph Bertram oferă cititorului din România siguranța unei surse în cunoștință de cauză. Actualul corespondent de politică externă al ziarului *Die Zeit*, a fost cercetător și apoi director al celebrului Institut Internațional de Studii Strategice din Londra și membru al comitetului de conducere al Ministerului Federal al Apărării din Germania. Cercetarea sa s-a făcut sub egida unui alt centru de mare prestigiu, „Carnegie Endowment for International Peace”, un excepțional promotor al studiilor inovatoare într-un domeniu atât de conservator, cum este analiza normativă a relațiilor internaționale.

Mă voi mărgini la rapida trecere în revistă a principalelor idei ale acestui volum, dens și scris într-un limbaj foarte accesibil.

Din perspectiva autorului, modul în care marile puteri acționează în și față de Europa și felul în care răspund la evoluțiile de aici vor avea un impact decisiv asupra politicii internaționale. Argumente? În Europa și nu în Asia va fi conturat rolul internațional al Rusiei; legăturile cu Europa vor da dimensiunea implicării Statelor Unite în menținerea ordinii internaționale; în Europa se va decide soarta celor mai reușite instituții interguvernamentale; una dintre responsabilitățile majore ale Occidentului este aceea de a oferi Rusiei un loc în sistemul european multilateral; viitorul multilateralismului se va defini tot în Europa.

Acesta este contextul mai larg în care se pune problema extinderii structurilor europene și euro-atlantice. Ca o concluzie, Vestul nu-și poate permite „să aștepte ca să vadă ce se întâmplă”, așa cum consideră totuși multe guverne din Occident. În cazul temporizării contra deciziilor firești se vor ridica tot felul de influențe; NATO își pierde credibilitatea ca alianță militară; UE nu va avea cum să mai pretindă că poate să invite țările din Est să vină în rândurile sale.

Iată o altă observație cu rol decisiv în argumentare: este lipsit de sens pentru Occident să-și bazeze politica est-europeană pe supoziția că, mai degrabă puterea Rusiei decât neputința sa constituie o problemă de securitate pentru restul continentului. În schimb, este important să se aibă în vedere menținerea, extinderea și stabilizarea mecanismelor care determină schimbarea pașnică la care poate participa și Rusia. Sau: singura împrejurare previzibilă în care puterea Germaniei în Europa s-ar putea transforma în dominație supărătoare și potrivnică ar fi destrămarea structurilor multilaterale de pe continent.

Noile pericole pentru securitatea occidentală nu conțin provocări la adresa granițelor occidentale ci perspectiva mișcărilor de refugiați în masă. Nu amenință supraviețuirea, ci coeziunea, încrederea și autoritatea Occidentului. Vechea alianță NATO trebuie să capete o altă înfățișare, de vreme ce amănințarea care a ținut-o în loc, a încetat. O abordare minimalistă a rolului Alianței va face ca NATO să devină o coagulare de interese obișnuite. Iar aceasta nu va supraviețui dacă nu găsește un țel comun în afara celui de a păstra numai activul militar de rezervă. Numai un proiect cu adevărat salvator, ambițios, ar putea fi îmbrățișat de popoare și liderii lor politici iar acesta este asigurarea unui cadru de stabilitate pentru continent ca întreg. Ceea ce implică și oferirea pentru Rusia a unui cadru în care aceasta să se simtă în siguranță.

Problema centrală, a locului Rusiei în noua Europă trebuie rapid rezolvată, consideră Bertram. *Europa în balanță* este, cred, prima carte care sugerează cititorului român întreaga anvergură și responsabilitate a acestei teme. Bertram consideră că Rusia nu mai este astăzi o amenințare pentru Vest. Instabilitatea Rusiei, nu puterea sa va pune probleme Europei. Ca soluție cercetătorul german propune – după ce arată lipsa de realism a altor idei – un Forum NATO-Rusia (ori CSI).

Deși apreciază valoarea Parteneriatului pentru Pace, ca o primă fază a procesului de extindere NATO, autorul consideră că acesta nu poate fi decît temporar. Declarația privind extinderea NATO a fost făcută de altfel la 1 decembrie 1994. Ce țări vor fi permise? Interesantă este perspectiva lui Bertram privind decizia de adoptare de noi membri: problema hotărâtoare nu ar fi ce țări întrunesc condițiile considerate drept revelatoare, ci care țări, odată devenite membre NATO, vor simplifica sarcina de stabilizare care stă în fața Alianței. Pentru Estonia (luată ca exemplu) răspunsul ar fi mai curînd negativ. Dar mai departe, drept probabile alese, Bertram nu face decît să repete numele deja cunoscute: Polonia, Republica Cehă și Ungaria. Pentru România – alături de care s-ar afla Slovacia și Bulgaria – ar trebui inventat statutul de membru asociat.



CHRISTOPH BERTRAM

Dar oricum, procesul de adoptare de noi membri este relativ lung. Iar tipul de angajamente militare, față de noile state (ca și față de cele vechi) ar trebui să fie flexibil – mai flexibil decît a fost (pentru că a fost) și pînă acum.

În ceea ce privește Uniunea Europeană, ea nu a fost, în ciuda imaginii comune, altă o uniune cu obiective economice, ci una esențialmente politică. Sfîrșitul războiului rece constituie o problemă și pentru UE. Pentru a-i face față Uniunea ar trebui să: 1) intensifice eficiența instituțiilor sale; 2) să fie suficient de flexibilă; 3) să reactiveze sprijinul opiniei publice pentru integrarea europeană.

Deschiderea UE față de noi membri este văzută ca o măsură necesară pentru depășirea vulnerabilității Uniunii și la pericolele interne și la cele externe.

Soluția rațională a dificultăților (trecerea cit mai repede la o structură federativă) rămîne însă, practic, o utopie. Cum se pot altfel ameliora instituțiile? Strategul german vede, ca singura soluție realistă, o Europă cu mai multe viteze; cu cercuri concentrice, geometrii variabile etc. Astfel, avantajele reale ale unei integrări mai înalte vor motiva și alăturarea membrilor mai sceptici. De aceea, intrarea în Uniunea monetară – și nu Conferința Interguvernamentală – va reprezenta evenimentul definitoriu pentru viitorul UE.

În acest model, rolul hotărîtor îl are cooperarea franco-germană – cealaltă țară care ar fi putut să aibă un cuvînt, Marea Britanie, s-a marginalizat datorită, cum spune Bertram, „aparent nelimitatei capacități” (a liderilor ei politici) de a judeca greșit finalitatea integrării europene și a transformării temei „Europa” într-un „subiect de permanente controverser interne”. Interesul pentru o cooperare preferențială între cele două țări a crescut chiar, odată cu sfîrșitul războiului rece și refacerea Germaniei. Uniunea monetară, care este prevăzută în tratatul de la Maastricht, are toate șansele să fie pilotată prin cooperarea celor două țări.

Să revenim la integrarea Europei de Est. UE reprezintă un remediu excepțional pentru dificultățile democrațiilor imature, cu economii stagnante, ale Estului: îmbină promisiunea prosperității cu integrarea politică, oferă piețe comerciale și investiții etc. Dar, confruntate cu propriile probleme, statele membre ale Uniunii au recunoscut destul de tirziu inevitabilitatea extinderii spre Răsărit. În 1993 s-au stabilit condițiile puse țărilor care doresc să devină membre ale UE. Merită repetate încă o dată pentru cititorul din România: să aibă instituții stabile; să asigure legalitatea, drepturile omului, protecția minorităților; să aibă o economie de piață funcțională, să preia celelalte obligații și scopuri ale statutului de membru.

Raportul Consiliului de Miniștri la Consiliul European, de la Essen (decembrie 1994) a stabilit un adevărat „parteneriat de prosperitate”, între UE și membrii potențiali, stabilindu-se un dialog „structurat”, acoperind toate activitățile Uniunii.

UE rămîne totuși în urma NATO, în privința disponibilității de a primi noi membri. Este vorba, în principal, de complexitatea reală de a răspunde exigențelor specifice, calitatea de membru într-o alianță militară aranjîndu-se mult mai ușor. Dintre celelalte obstacole de intrare în UE, ineficiența instituțională nu va sta ca argument în fața presiunilor politice. Bariera principală se dovedește, însă, costul primirii de noi membri, avînd în vedere sistemul subsidiilor și plăților de transfer. Numai „Politica Agricolă Comună” (care consumă enorma sumă de 40,8 miliarde ECU) ar crește cu 50%, ca urmare a includerii asociaților din Est. Fondurile de ajustare structurală ar necesita și ele un supliment de circa 30 miliarde de ECU. Iată de ce analiștii și politicienii realiști vorbesc despre extinderea UE după circa 10–15 ani.

Și aici Bertram, un susținător al integrării europene, propune soluții de „salvare” a procesului: 1) statutul de membru parțial pentru țările care se apropie de standardele UE, cu perspectiva de a deveni ulterior membru deplin; 2) primirea de la început ca membru deplin, adăugînd însă la tratat o perioadă de tranziție. Argumentele prezentate susțin mai curînd a doua soluție, ori eventual o soluție mixtă.

În legătură cu Uniunea Europei Occidentale, căreia tratatul de la Maastricht îi stabilește rolul de a răspunde de toate chestiunile legate de UE, Bertram vine cu ideea interesantă, că aceasta nu este un vehicul potrivit pentru integrarea apărării în Europa. Nici nu ar fi nevoie întrucît „NATO s-a europeanizat oricum”. Dacă totuși se va miza pe o soluție pur europeană de apărare, tot un grup central, cu funcție pilot poate fi soluția – cu atît mai mult cu cît aceasta și există, Eurocorp, cea mai mare unitate militară occidentală.

Ultimul capitol al cărții face explicit ceea ce făcuse mai mult implicat pînă acum: pledoaria pentru păstrarea și dezvoltarea conexiunii euro-atlantice. NATO, care asigură relația esențială de securitate ar trebui completat cu instituții care să acopere și alte domenii – ecologia, drogurile și crimele legate de acestea, problemele sociale – și, din ce în ce mai necesare, instituțiile cooperării economice. Bertram avansează ideea unui organism umbrelă, a unui Consiliu Atlantic care să adune o dată la doi ani, șefii de guverne. Alături de Forumul NATO-Rusia, acesta ar da siguranță unei lumi euro-atlantice stabile și prospere, capabilă să influențeze pozitiv întreaga lume.

Professional Communication Skills in American English

Mondays and Wednesdays, 15:00 to 17:00

American course taught by former Fulbright Lecturer

Juli Scherer
MA Linguistics, University of Utah

The course will cover the following areas:

- Telephone communication
- Meetings communication

- Problem Solving
- Presentations
- Written communication in professional letters and memos
- Curricula vitae and job application letters
- Employment interviews
- General professional concepts

Prerequisite for the course: High intermediate level of English proficiency

Open to the public

Classes will be at the Center for Independent Journalism in the Academy of Theater and Film building
Str. Matei Voievod nr. 75–77, et. 3

Fee: 200,000 per 12 week session (24 lessons)

For additional information phone the Center at 250.84.22 or July Scherer at 726.51.37

Redacția: GABRIELA ADAMEȘTEANU (redactor-șef); RODICA PALADE (redactor-șef adjuncți); ANDREI CORNEA (publicist comentator); OANA ARMEANU (șef secție social); MARIAN CHIARIAC (politic); IULIAN ANGHEL (politic, social); DAN PERJOVSCHI (grafician); LUCIAN PIJUCA (tehoredactor); RADU DOBÂNDĂ, RODICA TOADER (corector); MIRCEA IONESCU (șef serviciu difuzare); CONSTANTIN SATALLA, ALEXANDRU PETREA (difuzare); MIHAELA CUCU (publicitate); ALINA CORBU (contabil-șef); DOINA GIUHAT (casierie); ADRIANA BOBEICA (secretariat); IULIAN STOIAN, LIDIA CRISTESCU (procesare text, abonamente); CONSTANTIN VĂDUVA (fotoreporter).
Responsabil de număr: IULIAN ANGHEL

Rubrici permanente: ȘERBAN ORESCU, TIA ȘERBĂNESCU, EMIL HUREZEANU, CRISTIAN PREDĂ, RADU CĂLIN CRISTEA (comentariu politic); ILIE ȘERBĂNESCU (comentariu economic); H.-R. PATAPIEVICI (eseu); RALUCA STROE-BRUMARIU (cronică parlamentară); CEZAR BALTAG (istoria religioilor); DAN C. MIHĂILESCU (cronică literară); MAGDA CĂRNECI, ERWIN KESSLER (cronică plastică); DIANA TURCONI (reportaj, anchete).

Corespondenți: IOAN MUȘLEA (Cluj); DANIEL VIGHI (Timișoara); DINU MIHAIL (Chișinău); ION MIRON DAMIAN (Paris); ADRIAN NICULESCU (Milano).

Consiliul 22: MONICA LOVINESCU, VIRGIL IERUNCA, MIHAI ȘORA, VIRGIL NEMOIANU, MIHNEA BERINDEI, EMIL HUREZEANU, VLADIMIR TISMĂNEANU, GABRIEL ANDREESCU, SORIN ANTOHI, H.-R. PATAPIEVICI.

Tipărit la FED. Tehnoredactare computerizată: „22”. Redacția și administrația: București, Calea Victoriei 120. Tel 311.22.08, 614.17.76; Fax 311.22.08, 614.17.76 e-mail: r22@r22.sfos.ro

Manuscrisele nepublicate nu se restituie ISSN-1220-5761